

Domaći prijatelji

KOLESA

Dürkopp
in drugih
najboljših sve-
tovnih znamk.

Gramofoni

Columbia, Odeon
in druge plošče.
Najnovejši slagerji.

Šivalni stroji

Dürkopp, Minerva
najboljši v materialu
in najlepši v opremi.

Popolnoma zadovoljivo kupite,
ako obiščite mojo trgovino, kjer boste gotovo
našli marsikaj v svoje razvedrilo.

„Tehnik“ Josip Banjai
LJUBLJANA, „Ljubljanski dvor“

Pražakova ulica 19.

Prodajam tudi na obroke.

Gospodinje! Zahtevajte pri Vašem trgovcu

DEPA KRUH,

ki ostane dolgo časa svež.

Cenjene gospodinje opozarjamo, da je Depa na-
boljši družinski kruh.

„PROJA“ terpentinska krema daje usnju lep blesk ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

Backin

Dr. Oetkerjev
pecilni prašek,
vanilinov sladkor,
puding, kreme in
kolači so najboljši!

Nova izdaja!
„Šolska knjiga“ (v
nemškem jeziku)
cena Din 15.—.

Dr. Oetkerjevi recepti:
Izdaja „P“, gratis,
„F“, ilustrirane
receptne knjige
(v nemškem jeziku),
ki jih dobite pri
svojem trgovcu, če
ne, pa direktno pri
tvrdki

Dr. A. OETKER,
d. z o. z., Marlbor
Priložite Din 5.— v
znamkah.

Naročnina za reviji «Domači prijatelj» in «Naš obzor» je Din 60.—, polletno Din 31.—, četrletno Din 17.—. Naročnina samo za «Domačega prijatelja» je letno Din 40.—, polletno pa Din 21.—. Ameriški naročniki naj pošljejo v priporočenem pismu 2 dolarja. Posamezna številka stane Din 7.—. Izdajata konzorcija revij «Domači prijatelj» in «Naš obzor».

Odgovorna za izdajateljstvo in upravo Rija Podkrajšek, za uredništvo urednik Emil Podkrajšek. Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (predstavnik Miroslav Ambrožič) — vsi v Ljubljani.

Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 13, prtl.

Vsebina 6. in 7. številke „Domačega prijatelja“.

Gustav Strniša: Detektiv Silvij in njegova zgodba. — Mirko Kunčič: Pomlad. — Josef Pasztor: Prostost. — Ksaver Meško: Kesanje. — Miran Jarc: Iz mladih pesmi. — Mile Klopčič: Na maršu. — Radivoj Rehar: Padali so svetli žarki. — Frédéric Mauzens: Živa blagajna. (Iz francoščine prevedel dr. A. Debeljak.) — S. Š.: Adolf Lapajne. — F. D.: Miha Maleš; Marij Kogoj. — Ost: Moj Pariz. — Po filmskih ateljejih «Ufe» hodim... — Femina: Današnja ženska in moški. — Mary Pickford: Mir doma. Skrivnost srečnih zakonov. — Vprašanja na čitatelje. — Gramofonski kotiček. — Nekaj o grafologiji. — Zloženka. — Moda. — Praktični nasveti.

Vsebina 6. in 7. številke „Našega obzora“.

Ivan Zorec: Potniki. — Julij Nardin: K reki. — Alfred Klein: Hrupen lov. (Iz francoščine prevedel N. K.) Izumirajoče praljudstvo. — Križem sveta. N. K. — Ivo Zor: Napake in pomanjkljivosti našega sporta. — Nekaj o letalstvu. — Radio. — Berlin. — Buenos Aires. — 50letnica govorečega stroja. — Delo mladih sotrudnikov. — Tatjana: Dušan. — F. Justin, akademični slikar grafik: Originalni lesorez. — Ročno delo. — Kure in umetna luč. — Za kratek čas.

Naslovna stran „g. L.“ (perorisba) je delo akad. slikarja prof. Adolfa Lapajneteta.

Novi „dečvin“ vzorec: „nagelj“, „roženkravt“, „rožmarin“.

★

Zene in dekleta, gospe in gospodične, poslužujte se narodnega „dečvina“ vzorca!

★

Zahtevajte ga pri vseh trgovcih!

Med vsemi najboljši so:
„Pfaff“ šivalni stroji

pripravni za vsakovrstno obrt in industrijo

Prodaja se tudi na obroke

Ign. Vok

Ljubljana
Tavčarjeva ulica 7

Tvornica kemičnih in farmacevtskih preparatov

Ph. Mr. J. Kolač, Ljubljana VII.

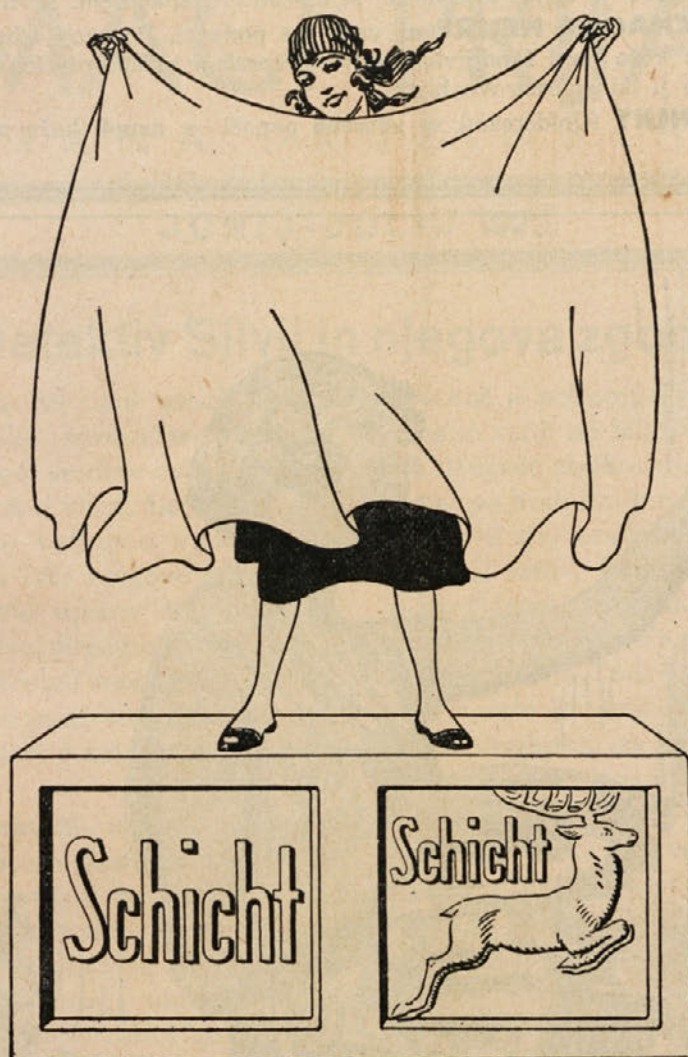
Priporoča cenjenemu občinstvu:
Triseptol in Triseptoform za razkuževanje.

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg števil. 15

DEŽNIKI

Na malo! Ustanovljeno leta 1839. Na veliko!

**Namakaj z „Žensko hvalo“!
Izpiraj z „Jelenjim milom“!**

**Potem bo perilo
brez najmanjše poškodbe,
brez truda,
ob največji varčnosti,
v najkrajšem času
res popolnoma čisto!**

SCHICHT

Žene in dekleta, ki imajo opravka pri gospodinjstvu, ali ki so drugače zaposlene, morajo svojo polt in roke še vestneje negovati z Elido, ako hočejo, da si ohranijo svojo ljubkost in dražest.

MILO ELIDA FAVORIT je voljno in čisto ter se močno in mehko peni. Parfimirano je skozi in skozi. **ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE** za vsak čas podnevi. Po svoji edinstveni sestavi in blagodejnem učinku ščiti kožo pred škodljivimi vplivi. Preprečuje nelepo rdečico in raskavost. Naredi polt nežno kot žamet in ji dá alabastrovo barvo.

ELIDA CREME DE NUIT (Goldcream) za uporabo ponoči — naredi kožo mehko in prožno.

Delavne roke morajo biti tudi lepe in nežne!

Malokdo je danes v tako prijetnem položaju, da bi mu ne bilo treba delati. Vsako delo, tudi delo v gospodinjstvu, je neprijatelj lepih rok in negovanega lica. Čeprav se visoko ceni delo žene, vendar niso lepi njegovi sledovi.

Zvečer v družbi hoče biti tudi ona popolna dama, negovana in dražestna. Vsakodnevno negovanje z Elido odstrani vse sledove dela, olepša roke in daje obličju alabastru slično barvo, ki je tako pogosto vzrok uspeha.

Proizvode Elida dobite v vseh trgovinah, katere jih imajo v izložbi.

MILO ELIDA FAVORIT.

DOMAČI PRIJATELJ

ILUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIJA

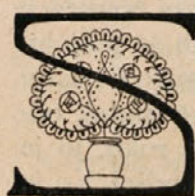
LETO III.

JUNIJ-JULIJ 1929.

ŠTEV. 6-7.

Gustav Strniša:

Detektiv Silvij in njegova zgodba

Silvij je bil višji uradnik, akademsko naobražen, prijazen gospod, srednje velike postave in dokaj vitek. Le toliko se je dobro vedelo o njem; ostalo je pa bilo njegova tajnost, za katero je vedel edino njegov šef, policijski ravnatelj, ki mu je brezpogojno zaupal, saj je bil Silvij prvi in najboljši njegov uradnik.

Gospod Silvij je bil predvsem detektiv, svoj vohunski poklic je imel v krvi in marsikdo bi bil ponosen nanj.

Zdaj pa o tisti tajnosti, namreč o njegovi zunanosti nekaj besed! Res nihče ni vedel, kakšen je bil ta človek v resnici, saj se je vedno spreminjal kot kameleon. Največkrat je prišel v urad z lahkimi nogami, z lepo črno in gosto, ozko bradico, bledega obraza, temnih oči in las, sličen štiridesetletnemu lahkoživemu samcu. Običajno se je obuval v čevlje z nizkimi petami in širokim stopalom, videli so ga pa tudi že v ozkih čevljicah moderne oblike in sklepali, da mora imeti majhne, damske noge ter nosi le zaradi svojega poklica tudi drugačne čevlje, kakor bi jih bil moral.

Silvija često še njegovi tovariši niso spoznali, kadar je prišel v pisarno preoblečen in maskiran. Pripetilo se je, da je prilomastil po stopnicah krepak rdečebradec, drzno vstopil v čakalnico in hitel skozi sprejemnico v pisarno.

«E, vi, gospod, kaj pa želite?» se je zadrhl kak uslužbenec in vsiljivca krepko zgrabil za rame, da bi ga potisnil nazaj v čakalnico, kjer so čakale stranke.

Pa se je rdečebradec zarežal in potrepljal uslužbenca po rami:

«Torej me vendar niste spoznali!»

Presenečeni uslužbenec je šele tedaj spoznal svojega višjega in se opravičil.

Nekoč je prisopihal po stopnicah starec, navidezno večji od Silvija, tudi njegova glava je bila drugače oblikovana. Ponosno in počasi je stopal po hodniku ter odšel v pisarno, kjer ga je ustavil star uradnik.

«Silvij sem», je zahreščal starec s kašljajočim glasom. Uradnik mu ni verjel in je poklical svojega tovariša, ki je tudi smatral starca za prevaranta. Tedaj se je pa Silvij zasmel tako veselo in glasno kakor se je znal samo on, in uradnika sta spoznala, da sta se zmotila ter ga začudena vpraševala, kako je mogel tako zelo spremeniti svojo zunanost. Silvij je snel velika zakajena očala in povabil tovariša s seboj v pisarno, kjer jima je najprej razodel, zakaj je toliko zrasel. Ker je običajno hodil nekoliko sključeno in je nosil čevlje z nizkimi petami, je zdaj čevlje zamenjal, imel je zelo visoke pete in držal se je zelo pokonci, ker je pa igral vlogo starca, je imel hrbet ves podložen, da je bil videti ves skrušen. Na glavi je imel sivo lasuljo, a pod lasuljo kos mavca, ki mu je pomagal, da je spremenil obliko svoje lobanje.

Tako je Silvij gledal zadovoljno v svojo lepo bodočnost, karijera mu je bila zagotovljena, sicer je pa že zdaj opravljal posle ravnateljevega namestnika in prejemal dokaj čedno plačo.

Vse bi bilo dobro. Le nekaj je še manjkalo štiridesetletnemu fantu, zaželel si je dekleta, oženil bi se rad.

Nikoli mu niso delale preglavice ženske. Zdaj so mu pa mahoma pričele rojiti po glavi ženske slike, zaželel si je družinskega življenja in reda zakonskih mož, ki ga je v svojem samem stanu zelo pogrešal.

Mračilo se je. Zarja je izginjala za gorami in poslednjič poljubila rdeče lilije, cvetoče v

ozkih gredah prijaznega parka. Ozke gredice so kakor rdeči curek obkrožale tri prijazne zelene klopice, ki so ždele na pesku in vabile šetalce.

Prav tisti popoldan se je namenil gospod Silvij na sprehod.

Na srednji klopi v parku je sedela ljubka dama, še mlada, oblečena v črno obleko, a na pesku se je igrala njena petletna hčerka. Dama je bila zelo lepa in željno se je ozirala po aleji, kakor bi koga pričakovala.

Tedaj je zazrla v daljavi obris mladega simpatičnega moža, bil je gospod Silvij.

Dama je poklicala hčerko, ki je takoj mirno sedla poleg nje.

Ko se je Silvij približal, je opazil, da dama joče, a hčerka, ki je sedela na klopi poleg svoje mamice, je skočila kvišku in hitela k Silviju, ko je ravno hotel mimo. Dekletce ga je objelo za koleno, ga žalostno pogledalo z velikimi modrimi očmi in zajadikovalo s tenkim glasom:

«O, lepi gospod, kako dobri ste videti, pomagajte namal!»

«Kaj želiš, otroček?» je dejal Silvij in se sklonil nad deklico.

«Najin atek je tako kmalu umrl, zapustil naju je in zdaj sva obe lačni, mamica in jaz», je odvrnilo dekletce.

«Otrok moj nesrečni, ali boš molčal in šel sem sedet», se je osvestila mati in zažugala hčerki, da je plašna hitela nazaj na klop.

Silvij, ki se ni bal dveh krepkih mož, tako je bil spreten in močen, je bil pred to žensko takoj v zadregi, sam ni vedel, kaj naj stori, kako naj pomaga dami, da ne bo žalil njene tenkočutnosti.

«Kako rada vas ima moja hčerka, dober človek morate biti, ker vas ljubijo otroci», je dejala dama brez zadrege, globoko vzdihnila in se skoraj ljubeče ozrla v Silvija.

«Sama mi je pomagala iz zadrege», si je dejal uradnik in opravičil svojo predrznost ter sedel poleg krasotice, s katero se je kmalu zapletel v živahen pogovor.

Lepa dama je Silvija popolnoma očarala. Razodela mu je svoje življenje, svoje borbe za obstanek, odkar je izgubila moža, po katerem dobiva le neznatno pokojnino, da za šilo preživlja sebe in dete.

Ostal je v njeni družbi skoraj celo uro, jo naposled spremil ter povabil v bližnji hotel

na večerjo. Zardela je, sama ni vedela, kaj naj stori. Razumel jo je. Prosil jo je, naj mu ne zameri in ne odkloni njegove skromne prošnje, češ da mu s tem napravi veselje, da bo tudi sam večerjal s pravim tekom, saj si tako želi poleg sebe imeti ljubko, pošteno družico kakor je ona.

Ona je naposled sramežljivo pristala. Odšli so večerjat.

Po večerji, preden se je Silvij poslovil, mu je dala svoj naslov, obljubil ji je, da je ne bo pozabil in ji bo pisal. Ko je hčerko, Nadica ji je bilo ime, pri slovesu dvignil in jo poljubil na čelo, ji je stisnil v roko za mamico dva stotaka. Mati je bila prav tedaj za trenutek odsotna, ko se je vrnila in mu dala roko, jo je krepko stisnil in poljubil ter urno odšel. Ko je bil že precej oddaljen, je začul klic, vedel je, da ga kliče ona, da mu vrne denar, zato je še bolj pospešil korake.

Silvij je bil srečen, zagledal se je v krasno neznanko in takoj ji je pisal in jo povabil na sestanek.

Drugi dan je študiral novo masko. Nadel si je košate obrvi, sive brke, belo lasuljo in zlata očala. Namenil se je tako oblečen oditi v urad. Pa je šel najprej skozi park, in sicer ravno na nasprotni strani kakor prejšnji dan. Ta del parka je bil bolj osamljen in uradnik je srečaval le malo šetalcev.

Počasi in dostojanstveno je hodil Silvij ter nekoliko drsal z nogami. Mahoma je skoraj obstal. Toda saj je bil detektiv in znal se je premagati, sklonil je glavo in s palico odbil kamenček pod nogo ter mirno šel dalje. Tam na klopi je opazil svojo včerajšnjo znanko in nje hčerko. Ko ga je otrok zagledal, se je Silvij še bolj čudil. Mamica je kakor prejšnji dan zakrivala oči z robcem in plakala, a hčerka, ki ga pač ni poznala, je prihitela k njemu, ga objela okoli kolena in zaplakala:

«O, lepi gospod, kako dobri ste videti, pomagajte namal!»

Zavrtelo se mu je v glavi, vendar je sklenil igrati komedijo do konca.

S tihim, hripavim glasom se je Silvij opravičil, sedel poleg dame in pričel pogovor.

In dama je spet igrala komedijo, le pristavila je, da jo snubi prijatelj njenega rajnega moža, ki je sicer plemenit človek, da ga pa najbrže

ne bo mogla poročiti, ker je presiromašna in se sramuje pred njim. Pri tem je vrtela v roki pismo, in Silvij je takoj spoznal, da je to pismo njegovo, in kar roka ga je zapekla.

Kakor prejšnji dan je tudi zdaj povabil damo na večerjo. Pred večerjo se je trenutno opravičil in napisal listek: «Lisica, včeraj si me prevarila, pa me ne bo nobena nikoli več!»

Pri slovesu je kar njej stisnil listek v roko. Hotela se je navidezno braniti, prepričana, da bo spet dobila denar, pa je on že odbrzel.

Silvij je bil zelo razburjen. Hitel je v svojo pisarno, kjer ga je že čakalo pismo mladega detektiva, kateremu je poveril nalogo, naj poizve o njej, ki jo je sklenil zasnuti.

Gospod Silvij je sedel in pričel brati:

Mirko Kunčič:

Pomlad

V zadimljeno kavarno so me zanesle brez ciljne romarske stopinje. Curkoma je lilo od neba in pesem pomladi je bila daleč od mene, daleč od teh vlažnih, pustih mestnih zidov. Sedel sem k oknu in se zazrl na blatno ulico odzunaj z motnimi očmi človeka, ki mu je vse sveto zamrlo in ga ne zanima nič več na svetu. Do ogabnosti plitvo, blodno in nezmiselno se mi je zazdelo vse...

Tedaj sta z neodoljivo silo vzbudili in osredotočili mojo pozornost nase. Brez dežnika, premočeni do kože sta se stiskali v kot visokega, v gotskem slogu zgrajenega poslopja na nasprotni strani ulice in ponujali šopke šmarnic mimoidočim. Kretnje njunih rok so bile mehanično umerjene, težke, monotone... Šmarnice so se živo belile, a nepremostljiv prepad je zijal med njimi in nezastrito malodušnostjo njiju obrazov. Spreletelo me je čudno bolno ob misli, kako svetle so bile morda zasnove tega pridobitvenega dela — prodaje rož v maju — zdaj pa...! Ritem življenja ji je z blazno brzino prehitel, razočaral. Od zgodnje jutrnje ure že kolobarita ob zidu. Ljudje se prerivajo mimo kakor valovi deroče reke — a komaj da ji ošine kdo z brezbržnim pogledom. Poldne se bliža; treba bo domov s praznim želom in gladnim želodcem. O, ali bo žalostna mati! Vsaj za hlebček belega kruha da bi izkupili, moj Bog...

Gospa z zalitimi lici in nemarno otolstelim telesom, oblečena elegantno, po zadnji modi,

«Ivana R., 25 let stara, samica, odslovljena tipkarica, znana pustolovka in goljufica na najslabšem glasu, ima nezakonsko dete...»

Silviju je bilo dovolj. Pričel je letati po pisarni in skoraj glasno je govoril:

«Ko bi še kateri tretji vedel za mojo neumnost, tedaj storim najbolje, če dam svojemu poklicu slovo! Dobro, da se ji nisem popolnoma izdal, vsa moja detektivska slava bi se razpršila v prah. Figa, ne pa detektiv! Prevarala me je čisto navadna ženska in otrok petih let, ki ga je pač dobro izurila v njegovi vlogi!»

Počasi se je pomiril, si prižgal smotko in se zamislil v svoje delo.

Odslej je zamrl v Silviju vsak nežnejši čut, edino vlogo je pri njem igral razum in zato je res postal slaven.

je zdajci milostno obstala pred njima. Odblesk velikega upanja je zaigral v očeh sirot.

Vzhičen nad nepričakovano srečo, ki je bosta deležni, sem se razžarjal v globino in čustvoval z verno prisrčnostjo:

Joj, koliko šopkov, najlepših šopkov ste si blagovolili izbrati, gospa, plemenita gospa! Joj, že odpirate ročno torbico, že segate vanjo z radodarno roko, gospa, velikodušna gospa! Joj, ali bo kovine, bleščeče, zvonko pojoče kovine — ubogi, ubogi cvetličarki iz predmestja...!

«Koliko...?»

«Tri dinarje,» je plaho in proseče cenila mlajša.

«Dva dinarja,» je ocenila svojo robo starejša.

«Kaaaaj...?! je osupnila in stekleno zavila oči gospa, elegantna gospa. Pet dinarjev...?! Ne sramnici! Še enega ne dam za to travo.» V svetem ogorčenju je zalučala bele, nedolžne šmarnice po tleh in odbrzela dalje — gospa, bogatega bančirja gospa...

Solze ponižanja in dopolnjene bridkosti so se zakristalile v očeh sirot. Mehanično sta se sklonili nad oskrunjenim cvetjem in ga pričeli z nemo brezupnostjo pobirati s tal. In so bili gibi njunih okostenelih, jetičnih telesec ena sama velika, neopredeljiva, ves svet obsegajoča žalost. Reka človeških teles je kakor prej brezdušno valovala mimo in od neba je lilo, lilo, lilo...

Pomlad? — Potopil sem obraz v dlani in se grenko zamislil.

Prostost

- Žena** (22 let. Leži na divanu, zakopana v mehke blazine kakor majhna mačica. Opazuje nekaj časa obraz soproga, ki sedi za mizo in čita liste, nato reče tiho, nekoliko užaljeno): Pavell!
- Mož** (28 let, čita naprej): Kaj?
- Žena** (udari jezno z nogo): Kaj je to: kaj! Ali me ne moreš pogledati, ako govorim s teboj?
- Mož** (spusti list in reče nekako v zadregi): Gotovo, draga! Gotovo! (Se vglubi zopet v list.)
- Žena** (jezna): Ali ne slišiš, kaj govorim?
- Mož** (jo pogleda): Gotovo, draga.
- Žena**: Ne govori neprestano «draga», Zoprna mi je ta beseda!
- Mož** (vstane in presenečen gleda soprogo): Kaj si danes tako slabe volje?
- Žena** (se vzravna in gleda soproga izzivalno v obraz): Kako si rekel? Da sem slabe volje? O ne, samo dolgočasim se.
- Mož** (vzdihne, zmaje z ramami in gleda skozi okno).
- Žena** (njene oči se kljubovalno svetijo; obrne glavo k soprogu): In kar priznaj, da se tudi ti dolgočasiš. Ne taji, ampak priznaj!
- Mož**: Danes si pa zelo nataktnjena...
- Žena**: Ne, hočem samo nekaj drugega. Nekaj drugega hočem! (S silo zadržuje solze). Sama ne vem kaj, vendar nekaj drugega, ne te vsakdanjosti.
- Mož**: Morda bi bilo dobro, če bi se za nekaj dni odpeljala k mami.
- Žena**: Ne govori mi o mami! Ona mi ne more pomagati. Mama bi mi samo dokazovala, da je najin zakon srečen in pri njej bi si od prevelike materinske ljubezni pokvarila želodec.
- Mož**: Seveda, seveda.
- Žena** (zlobno): Seveda, seveda! S tem pa stvar ni rešena. Midva se dolgočasi, dragi prijatelj, in to je strašno. Zakaj moram svojo mladost preživljati na tak način. Srce mi je še mlado, oči mi še gore in gledajo z vso radovednostjo v svet.
- Mož** (pozoren): Kaj torej hočeš?
- Žena**: To, kar tudi ti. Zakaj ti hočeš isto, kar jaz. Saj vidim, kako poželjivo pogleduješ po drugih ženah.
- Mož**: Ali!
- Žena** (ponavlja energično): Da, pogleduješ jih (mu gleda uporno v oči). A tudi to lahko razumem in hočem, da se o tem odkritosrčno pogovoriva.
- Mož** (zardi): Dobro. Ti bi rada kratkoma drugega, novega moža!
- Žena** (zardi, s povešenimi očmi): Ali ne tako, kakor ti zdajle misliš. Hrepenim po nečem nenavadnem, presenetljivem, novem... Rada bi nekoga imela, ki bi mi govoril lepe, nove reči in ki bi na meni opazal to, česar ti že več ne vidiš. (Mu pogleda v oči). Rada bi uživala čar prostosti.
- Mož** (žalostno): Jaz tudi.
- Žena** (vstane, se mu približa): Torej... Zakaj bi ne bilo mogoče, ako oba hočeva? Ako oba želiva.
- Mož**: Ne razumem te prav dobro. Kako si to reč misliš?
- Žena** (vneto): Za nekaj dni se razidiva. Jaz ti dam popolno prostost in svobodo, in ti meni. Ti ne boš vedel, kam hodim, kaj delam, in tudi jaz ne bom vedela ničesar o tebi. Tako bova nekaj dni uživala prostost in svobodo.
- Mož** (dolgo opazuje obraz soproge): Misliš to resno?
- Žena**: Tako resno, da se takoj preoblečem. (Pogleda skozi okno). Mračni se. Ves dan bom sama svoja. Des lala bom, kar bom hotela, šla, kamor me bo volja, imela bom rendez-vous, seznanjala se, s komer se bom hotela in ki mi bo na prvi mah ugajal.
- Mož**: Nezvesta mi boš, s komer boš hotela.
- Žena** (poredno se smehljuje): Ne, tega ne bom delala. Hočem biti, kakor sem rekla, prosta en dan.
- Mož** (ves potrt): Ali ni to samo šala?
- Žena** (povesi glavo, kljubovalno): Ne.
- Mož** (ki mu srce močno bije): No, dobro, ako tako hočeš.
- Žena** (nekoliko presenečena): Ti si zadovoljen?
- Mož**: Sem. Lahko se preoblečeš. Lahko greš.
- Žena**: Najina prostost traja od danes do jutri večer, si zadovoljen? Kakšno obleko vzameš? Smoking?
- Mož** (slabe volje): Zame je tudi ta dobra... meni je vseno.
- Žena**: Prav. Potem pojdi, prosim! (Ga potiska iz sobe in mu pomaga oblačiti površnik.)
- Mož** (gleda soprogo, kakor da nekaj pričakuje).
- Žena**: Obligatnemu poljubu se danes odrečem. Zbogom! (Ga potisne iz sobe. Nekaj časa posluša njegove korake. Zadovoljno se smeje.) Stavim, da gre v kavarno vis à vis in me bo od tam opazoval.
- Mož** (na cesti, hodi pred vrati neodločno gori in doli): Prav za prav sem pa velik osel. Kako sem mogel pristati na to neumnost? (Premišlja.) Kaj vruga naj začnem? Naredila bo še navsezadnje kakšno neumnost. (Premišlja.) Čudovito. Prav za prav ji pa moram pritegniti. Opazila je vse še o pravem času. Zakaj bilo bi res škoda, če bi najina ljubezen splahnila... Moj Bog, kako vroče mi je sedaj pri srcu, ko mislim nanjo! (Se razgleduje.) Kar v kavarno pojdem in jo bom odondod opazoval. Vendar ne, lahko bi me videla in bi se mi smejala. Skrijem se rajši v stransko ulico. Temna je in lahko bom hišo dobro videl. (Stopi v stransko ulico in opazuje. Ganjen.) Gotovo si že obuva čevljevke. (Se strese.) Hudiča, mrzi me! (Gre gori in doli in pozorno čaka.) Morda niti ne pride?
- Žena** (se pojavi pri vratih. Oblečena je v plašč iz kožuho. Na glavi ima majhen, črn klobuček. Plaho se razgleduje in gre mimo kavarne. Gleda skozi okno. Presenečena.) Ni ga tu! Mogoče je odšel celo h kaki prejšnji prijateljici! (Oči ji zalijejo solze.) Kako sem nespametna! Prav se mi godi, zakaj sem pa začela tako reč! (Gre zelo počasi, ne ve pa kam.) In prav za prav je on vendarle dober soprog. (Plaho gleda naokrog, ne opazi pa, da ji soprog previdno sledi.) Kako nesramno me gledajo. Moj Bog, mislili bodo še, da sem... Seveda, pozornost vzbujajoči klobuk, plašč iz kožuho in razen tega še ponoči sama na ulici... (Se plašno razgleduje.) Kaj hoče ta nesramni človek? Kako me samo gleda. Postopa za mano! (Stopi naglo v avtomobil in pove šoferju vsa trepetajoča naslov stanovanja.)
- Mož** (ko vidi, da stopa njegova soproga v avtomobil, zavzet): Ah! Najela si je avtomobil! In s kakšno odločnostjo je stopila vanj. Čudno. Kdo ve, kam se le pelje. Godi se mi pa prav, zakaj sem pa takšen osel. (Gleda molče okrog sebe.) Kaj vruga naj stopim? (Gre počasi in potrt domov.)
- Žena** (odloži žalostna obleko in plače. Solze ji teko počasi po licih. Že je v globokem negližju, ko zunaj

pozvoni. Srce ji burno bije. Naglo si otre solze, ugasi električno luč in stoji trepetajoča pred ogle-
dalom.)

M o ž (stopi v prednjo sobo in zagleda soprogin plašč. Hiti v sobo. V motnem svitu uličnih svetilk mu blišče iz teme bela, drhteča ramena soproge. Naglo stopi k njej, jo objame in vroče poljubi.) Moja draga!

Ksaver Meško:

Kesanje

*Ko dušo vso potapljam
v nedolžne tvoje oči,
v bolesti svoje zaklapljam,
blesk tvojih me skeli.*

*Kako si ti vsa čista,
kako si nedolžna vsa!
A moja je duša v življenju
v mrakotna brezna zašla.*

*A če nikoli se nisem,
se zdaj bridko kesam,
ko iščem poti k tebi,
a v raj več ne smem in ne znam.*

Mile Klopčič:

Na maršu

(Kitajska.)

*Glad nas davi in biča jezik komandirja.
Ni dneva, da bi odpočili se mirnó!
Smrt nas kot pse vsaksebi tira,
iz zágozde spet v zagozdo gremó.*

*Saj nismo tigri niti nosorogi;
kaj lazimo po puščah venomer?
Že omagujejo vojaki mnogi,
ne dá pokoja jim ne dan in ne večer.*

*Suša je požgala sadje in poljé.
Nisem junak, ker manjka mi žené.
Gorjé, poljubom daleč se borimo,
trpimo, v smrt hitimo in morimo.*

Miran Jarc:

Iz mladih pesmi

*Zakaj sem tako beden, neznaten?
Ti si šla mimo — rožna zarja...
Vse noči sem klical tvoje ime.
Z dnem mi je kriknilo v boli srcé.*

*O, da bi bil mogočen gospod:
Kolikrat te spremlja na tvoji poti.
Moj dom je v baraki mračen kot.
Gorje, če me gospodar zamišljenega zaloti.*

*Pa zakaj, če sem zavržen od vseh,
si mi vdahnil v srcé te pekoče željé,
o Bog?! Pa zakaj nisem gospod?
Kdo to umeje, kdo mi pove?!*

Ž e n a (objemajoč soproga okrog vratu, drhteča): Kako vse drugače izgovarjaš sedaj to besedo!

M o ž (hoče prižgati luč).

Ž e n a (se ga oklene): Nikar! Ostaniva rajši v somraku. (Stisne svoj plamteči obraz k njegovemu obrazu, sramežljivo govoreč.) Daj, da ti bom nezvesta... s teboj...

Radivoj Rehar:

Padali so svetli žarki...

*Padali so svetli žarki,
svetli žarki mesečine,
ko hladeča, tiha rosa
na skeleče bolečine...*

*V vrtu rože so dehtele,
rože bele, rože rdeče,
kakor tihe sanje moje,
sanje moje hrepeneče...*

*V temnem gaju bele breze
prilajeno so šumele,
ko da duše zapuščene
bi v samotno noč ihtele...*

Vintgar.

Toliko da sem stopil skozi vrata in pohitel doli iz svojega petega nadstropja, pa sem bil v Montmartrskem predmestju. Hiše, prepotniki, vozovi, vse se mi je zdelo nekam nenavadno... Videl sem tako kakor oni dan, ko se je Ivona bala, da sem se morda prehladil, in mi je zategadelj med potjo proti domu vsilila močan grog, prehud vsaj za mene, ki nisem vaje alkohol. Bilo mi je, kakor da je vse izpremenjeno. Ljudje in stvari so se mi kazali v čudnem videzu neistinitosti...

«Bineaujev boulevard, 43», sem si ponavljal.

Krenil sem proti široki ulici z drevjem obsajeni, hotoč stopiti v voz počestne železnice Madeleine—Bastille, ki bi me privedla v izhodišče neuillyskih tramvajev. Pogled v izložbeno okno pa me je kar pretresel... Trebalo mi je samo še običajnih naočnikov, pa bi bil na svetu podoben staremu ameriškemu bankirju.

Ampak kadar si onegavo napravljen, se ne spodobi, da bi se vozil skupaj z drugimi.

Namignil sem avtotaksi, ki se je pripeljala ter obstala ob pločniku.

«Bineaujev boulevard, 43!»

Vstopil sem, voziček je oddrdral... Tako sem se zagnal v svojo drugo veliko pustolovščino.

IV.

«Gorak kostanj, dober kostanj!» je vpil bakren, hripav glas.

Moja avtotaksa se je ustavila ob Champerretskih vratih zaradi bencina, in na desnem obstranskem hodniku sem uzrl Cruchata, ki je stal za svojo pečico kar na planem v vetru. Overnjat je prav tedaj obračal vroče kostanje vsakega posamez s svojimi črnimi, trdimi ter od ognja trdnimi prsti kakor s kleščami.

«Vroč, vroč kostanj!»

Nikoli več si ni opomogel od nesrečnega slučaja z Nikótom. Ako ni več hodil po mestu in kričal: «Cunje! Železnina naprodaj! Zajčje kožel», pač zato ni, ker je bil sedaj prestar. V zlokobni Levalloiski uličici je imel brlog, kjer je za silo še vodil svojo trgovino, od vinotoka do konca zime pa mu je žena sama štacunarila v nesnažni beznici, medtem ko je on prodajal pečene «marone» tik Champerretskih vrat.

«Vroč, vroč kostanj.»

Izvoščik je zopet pognal in šinila sva mimo njega. Opazil me ni, sicer bi bil privzdignil svojo čepico in se nasmehnil. Navzlic slabim spominom, ki sva si jih morda pustila drug drugemu, sva vendar prijateljski občevala. Jaz ne znam kuhati jeze, če pa jo znam, se mi vselej hitro razkadi.

Njemu je do kupčije, Ivona pa je bila dobra odjemalka, ko sva bivala v Courbevoii. Na svojih izprehodih sva se često prišetalata tja do Champerretskih vrat in kadar je bil čas ko stanja, ga je mladenka vselej kupovala pri mojem bivšem gospodarju. Da je vedela, kolikokrat me je ta svoje dni pod rebra sunil, ji je bilo podobno, da bi bila šla in mu prekucnila široko peč, nikar pa da bi mu ljubeznivo dejala: «Za dvajset sous, prosim, gospod Cruchat...» Ali ni mi prišlo na um, da bi ji bil pripovedoval podrobnosti iz svoje preteklosti. Otrók ne gre nikoli žalostiti in še manj tvegati, da jim zagrenimo življenje.

«Vroč kostanj, dober kostanj!»

Glas, zvočen nalik stari zgrbančeni trombi, je pojemal za menoj. Drčala sva po Bineaujevem boulevardu.

«Trideset tri, trideset pet, trideset sedem.»

Štel sem številke in dih mi je po malem zastajal; noge, ki mi jih za sedaj ni bilo treba rabiti, so mi bile čedalje mečje...

«Trideset devet... Štirideset eden... Štirideset tri... Avto je zasukal proti stranskemu tlaku in zavrl.

«Počakajte me tu», sem velel vozitelju.

Naskrivaj sem ošinil s pogledom vse vzdolž širokega boulevarda na desno in na levo. Pestunja je rinila otroški voziček. Neka druga ženska, dva moška so prihajali proti meni, pa nikomur ni bilo videti, da se kaj meni zame. Gosposki avto se je ustavil kakih petdeset korakov proč. Tovorni avtomobilček je prihajal oddaleč. To je bilo vse...

Misel, da me zalezujejo, opazujejo, me je začela mučiti...

Potem sem premostrival številko štirideset tretjo. Imela je velika vrtna vrata sivo poslikana. Na obeh straneh teh vrat se je vlekel dolg, precej nizek zid, na katerem je stalo omrežje, preraslo z bršljanovo zaveso. Stopil sem naprej, potegnil zvon za ročaj in zaslišal klenkanje za vrati. Srce se mi je ustavilo nekaj sekund.

«Naprej», sem si mislil. «Pa mirno kril!»

Pesek je zaškrpjal pod nogo in vrata so se odprla. Možak lepe, postavne vnanjosti, popolnoma obrit in v belem predpasniku, ki je segal do vratu, se mi je odmaknil, da bi mi naredil prostor, rekoč:

«Al Gospod je pozabil ključ?»

«Da», sem se odrezal ne preveč pogumno.

Spomnil sem se, da mora biti zadevni ključ med drobnjavo, ki mi jo je Elzear Philibert pustil v svojih oblačilih, zato sem kar tako segel z roko v hlačni žep in zares privlekel debel ključ za vse.

«E, saj gospod ga ima!» je strežaj bleknil presenečeno.

«Bogme, res...» sem zajecjal.

Sluga je zopet zatvoril vrata ter se napol okrenil proti hiši. Odšel sem za njim, ogle-dujoč to stanovališče, kamor še nisem nikoli stopil in ki bo poslej moje. Lepa zgradba, kjer sem tako rekoč stanoval že štirinajst dni, je imela dve nadstropji, s povišano ploščadjo pred vhodom in s streho nad njo, in je stala sredi vrta. Ta je spričo svojih velikih trat, kjer so namestu cvetlic štrleli kameniti sklopi in nekaki gaji zelenih grmov, in spričo svojega visokega drevja prej zaslužil naziv park, osobito za hišo, koder je navidezno segal v ne-dožir. Beli kremenček po drevoredu, ki sva stopala po njem, nama je škripal pod nogami. Dospevši do stopnic pred vežo, se mi je služabnik zopet umaknil in po stopnišču sem se okorelo opiral z nogami, ki so mi hotele klec-niti... Obstal sem v veži, kjer je bilo na desni, na levi ter odzadaj več vrat.

Služabnik je zaostal za mano, ker je nekaj urejeval pri stojalu za dežnike. Tu kajpada nisem mogel čakati njegove milosti. Na slepo srečo sem tedaj odprl ena izmed vrat, prva na desni, in opazil razkošen salon v slogu Ludovika XVI. (odkar sem služil v «Starem Sèvresu», pazim vedno na slog pohištva in mu nehotе ugibljem ceno). Vstopil sem in zatvoril vrata za seboj.

«Kaj naj pa sedaj počnem?» sem si rekel.

O tem se mi še sanjalo ni. Nekolikokrat sem polagoma koraknil oprezno in neodločno, kakor to delajo mačke, če jih prineseš v novo stanovanje in si jih pravkar izpustil iz košare. Na slepo sem šel in odprl še druga vrata. Držala so v jedilnico. Neki moški je pogrlnjal mizo in spoznal sem svojega postrežnika. Pravkar je bil menda vstopil skozi vrata, ki so obrnjena proti veži in ki sem jih videl odprta. Začel sem se razvedati... Mislil sem si, da mora biti edini krožnik, ki mu je možak na pravil okvir iz srebrne žlice in iz noža s slonokoščenim držajem, namenjen meni tako kakor tudi zelo tanka čaša, ki jo je potem vzel na renesančni omari... Ali bom moral jesti tu, medtem ko mi bo za stolom stal ta veliki dolgin in govoril z mano v tretji osebi? To dopoldne vsekakor še ne... Pogledal sem, koliko je ura, ne na Philibertovi zapestnici (saj to je bil eden izmed redkih predmetov njegove oprave, ki si ga je moj dvojnik pridržal), temveč na svoji dobri in lepo debeli zlati «čebuli», rodbinskem spominu, ki sem ga opisal v svoji prvi prigodi...

Bilo je pol dvanajstih. Proti poldnevu se je Ivona po navadi vračala domov v Montmar-trsko predmestje. Čas je bilo odriniti. Zatorej mi je ta stik z nepoznanim zadoščal za sedaj.

Preveč nisem smel zahtevati od svojih živcev.

Veličastni strežnik je v tem trenutku razpostavljaj po mizi steklenice z belim in rdečim vinom. Ako bi mu rekel, da bom zunaj kosil? To bi bil moral storiti, pa si nisem upal. Krenil sem v preddurje, našel vrata, ki vodijo na ploščad pred hišo, ter jo s čvrstimi koraki unesel v strahu, da bi me utegnil kdo nazaj poklicati.

Vstopil sem v avtotakso z večjo okretnostjo, nego sem bil malo prej izstopil in ubrala sva pot proti Parizu.

*

Ključ je bil v durih najinega malega stanovanja. Ko sem šel noter, sem se vpraševal, je li moj dvojičnik morda še tam. A bilo ga ni ve. Bil je odpotoval sam Bog ve kam in bržkone ga ne bom videl nikoli več.

Ivona bi bila morala priti vsak čas. Naglo sem segrel na plinski peči v ozki, temni kuhinjici ponev, kjer je bil še ostanek koštrunove obare od prejšnjega večera. Nato sem se vrnil v izbo, ki je bila za spoznanje večja in svetlejša ter je služila za obednico in, kadar je napočila ura počitka, za spalnico našemu dekletu. Postelja, kletki podobna, pa je bila črez dan zložena in s prevleko pokrita. In pričel sem postavljati vse potrebno na mizo, sicer z manjšim sijajem, ali s prav tolikšno, če ne še večjo čistoto, kakor sem to pravkar videl na Bineaujevem boulevardu. Obenem sem vlekel na uho, prežeč na Ivonin korak po hodniku... Že naprej sem jo videl strmečo ob pripovedovanju čudovitih reči, ki so se dogodile za njene kratke odsotnosti, in vso iz sebe zbog veselja, da bo mogla odpotovati na Azurno obrežje...

Krožniki... Kozarci... Ah! Kako, da se nisem domislil in spotoma kupil kolač pri peku na nasprotni strani ulice? Saj je bilo vendar sedaj — ali pa nikdar — primerno, da se priredi nekakšno majhno slavje... Moral bi bil tudi vzeti steklenico belega vina, malčica ga tako rada pije... Kaj ko bi kar sedajle skočil tja? Mogoče bi še prav prišel...

Prepozno! Ključ se je obrnil v ključavnici, Ivona je prihajala in vmes gostolela...

Obstala je s široko razprtimi očmi ter mahoma umolknila... Nova obleka, ovratnica in vse drugo, vse te lepe stvari, kakršnih jaz nisem nikdar nosil niti takrat, ko sva še živela od obresti svoje glavnice... Sam sem že pozabil na to misliti! Saj res! Presenečenje, ki sem se ga naprej veselil, je bilo tem bolj nepričakovano. Naslajal sem se ob tem odrenelem izrazu.

«Kaj pa to pomeni?» je naposled vprašala mladenka.

«To pomeni,» sem odgovoril neprisiljeno, «to pomeni, da imaš pred seboj Elzeara Philiberta»

berta, francoskega Kanadca, iz Québeca, pa bogatega...»

Salamiš! Niti vedel nisem, kaj je moj dvojni: trgovec, obrtnik, poljedelec, finančnik? Povedal mi pa ni...

«... In bogatega zasebnika!»

«Ne razumem»... je zamrmrala Ivona skoro tako zaskrbljena kakor osupla.

Mogoče jo je prešinila zlokobna misel, da mi je nesreča zmešala pamet in da sem v samoveličju, v veledomišljivosti šel ter potratil

ostanek najinih srebrnikov za to multimilijonarsko opravilo.

«Razumela boš, draga moja... Usedi se...»

In orisal sem ji podrobno, kakor sem pravkar napravil tu, obe grozotni uri, ki sta bili baš potekli. Poslušala me je, iztegujoč vrat naprej in boljšeč mi v oči, z odprtimi usti, kakor tiste čase, ko je bila še majhna in sem ji pravil povest o vilah in škratljih.

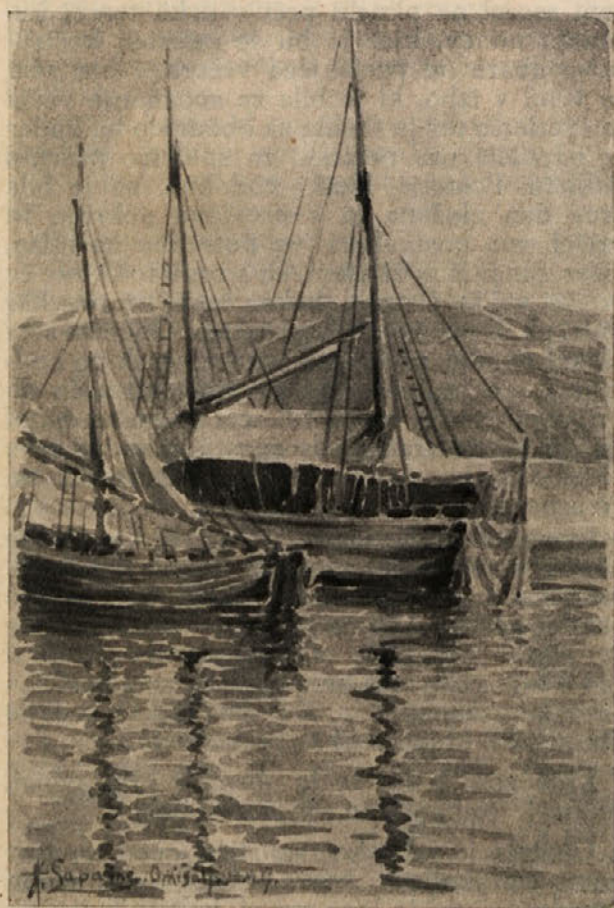
«Tu je denar,» sem dejal na koncu.

(Nadaljevanje prih.)

S. Š.:

Adolf Lapajne

«Za slikanje je potrebno toplo čuteče srce, čista duša in dobro oprani čopiči.» Tako ne tako se je nekoč šaljivo izrazil slikar Feuer-

Adolf Lapajne: Jadrnice — Omišalj, akvarel.

bach. To je morda res zadostovalo v tistih dobrih starodunajskih časih, ko so slikarje še sodili po njih talentu in znanju in ko je bilo poleg tega dovolj, če je umetnik pokazal v svojih delih razen sposobnosti še toploto duše, s katero je ogreval svoje edine sodnike:

za umetnost navdušeno občinstvo. Dobro oprani čopiči — simbol tehnične dovršenosti slikarskega umotvora — so pričali o solidnem znanju umetnika. Beseda «umetnost» izvira namreč od «umeti» (sc. znati). In tako so se tisti redko sejani talenti, ki so imeli srečo, da so dobili mojstra, ki jih je uvedel na težavno pot umetnosti, povzpeli do javnega priznanja predvsem s svojim znanjem, ki je bilo pri takratnem načinu slikanja razumljivo vsakomur, kdor je imel odprte oči, razum in srce...

Bilo je jeseni leta 1908., ko je «Slovenec» prinesel članek patra Benigna Snoja iz Aleksandrije, v katerem je hvalil nesebično delo mladega slovenskega slikarja Adolfa Lapajne, ki je tam brezplačno naslikal kulise za slovenski društveni oder. «Takega moža smo do sedaj pogrešali v naši koloniji», je vzkliknil pošteni slovenski redovnik. In res, Lapajne je bil takrat fant od fare! Ne samo zaradi svojega narodnega idealizma, ampak ker je ponesel slovensko ime na kulturno polje v tujino. Ta pohvala ga je zelo razveselila in lotil se je umetniškega dela še z večjo vnemo. Že po dveh letih bivanja v Egiptu, kjer se je bil po svojih študijah v Pragi že drugič naselil, je bil deležen velikega umetniškega uspeha na mednarodni umetniški razstavi v Aleksandriji. Angleška, francoska in arabska kritika ga je omenjala prav pohvalno. Tako je priobčila «The Egyptian Gazette» v svoji številki z dne 13. maja 1912. pod naslovom «Art in Alexandria» dolgo oceno, v kateri je naštel veliko število holandskih, angleških in francoskih umetnikov po imenu, Lapajnetu pa je posvetila odstavek, v katerem ga je stavila med nadarjene akvareliste. Tudi francoska kritika je pohvalno omenjala posebno njegove

Adolf Lapajne: Omišalj, olje.

izvrstne akvarele in njegovo sposobnost v kompoziciji.

Prva mobilizacija pred balkansko vojno je poklicala mladega slikarja v domovino, kjer je imel priliko spoznavati naše brate v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini. Ni dolgo trajalo in na počil je čas svetovne vojne, ki ga je pehnila v vojaški vrvež. Šele po prevratu se je naselil stalno v domovini, kjer je moral kakor mnogi drugi prositi za šolsko službo. Dobil jo je na učiteljišču, kjer vodi še sedaj risarski pouk.

Lapajne se udejstvuje kot slikar v raznih panogah slikarske umetnosti. Je spreten risar s solidnim znanjem, zato se ne more navduševati za smeri, ki se izogibajo pravilni risbi. Kot človek, ki je mnogo potoval in mnogo videl, je zelo tenkovesten pri izberi motivov. Najbolj mu «ležijo» pokrajinski motivi, kjer izbira samo po svojem okusu, nikdar pa po premišljevanju, ali je stvar lahko izvedljiva ali ne. Loti se v pokrajinskih slikah, skoraj bi rekel, nalašč takih motivov, kjer mora rešiti kak težji slikarski problem. Posebno mu uga-

jajo motivi z vodo bodisi v obliki gladke morske površine ali v obliki kaskad s penečo se vodo in z mirijadami kapljic, ki se leske-tajo v solnčnem sijaju v pravljlični lepoti. In vse to izdeluje z akvarelnimi barvami, pri čemer dobro preračuni končni efekt že pri prvih potezah. Njegova akvarelna tehnika je nekak pointilizem, ki učinkuje s svojimi maslimi barvnimi ploskvami posebno živahno.

V razgovoru mi je Lapajne izdal, da želi zapustiti Ljubljano in se naseliti na našem jugu, morda v Ohridu. Prav lahko sicer razumem, da ga mika že znana mu lepota ohridskega jezera, in sem uverjen, da bo bivanje v teh krajih zanj zelo plodonosno, tudi vem, da ga bodo Srbi gotovo bolj upoštevali kakor ga v Ljubljani, a vendar bi želel, da ostane še med nami in nam pomaga dokazovati, da tudi pri nas še vedno cvete zdrava slovenska umetnost.

Umetnik je podoben cvetlici, ki jo moraš skrbno negovati, če nočeš, da ti uvene ali da jo uniči plevel. Mnogo je rastlin, ki ne prenesajo ljubljanske megle in ki bi dobro uspevale, ko bi jih kdo presadil na solnčni jug. Zdi se, da je Adolf Lapajne tudi med njimi.

Adolf Lapajne: Benetke, akvarel.

Miha Maleš

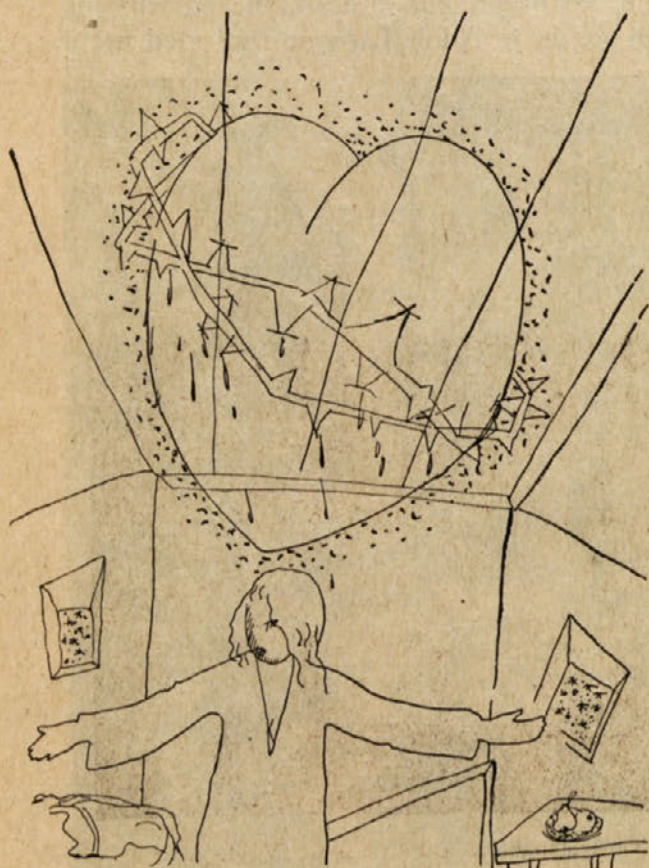
Pred kratkim je izdal Miha Maleš risbe o ljubezni: «Rdeče lučke», nad vse zanimivo knjigo, ki je v naši umetnosti edinstvena.

Miha Maleš je odšel po končanih srednješolskih studijah na zagrebško slikarsko akademijo, ki jo je pa razočaran kmalu zapustil in se vpisal na zasebno slikarsko šolo «St. Anna» na Dunaju. Tudi tam ni vztrajal dolgo, ampak se je vrnil v Zagreb, kjer se je nazadnje sprl z veleuglednimi filistrskimi profesorji in odšel na Andermannovo povabilo v Prago, kjer je studiral grafično specialno šolo pri prof. Brömserju in nadaljeval studije pri Thieleju. Potem se je vrnil v Slovenijo, kjer je sodeloval pri vseh večjih slovenskih revijah kot ilustrator in portretist. V tem času je razstavljal po vseh slovenskih razstavah, priredil kolektivno razstavo svojih del v Pragi in Zagrebu in sodeloval pri razstavah v Lvovu, Varšavi in Florenci.

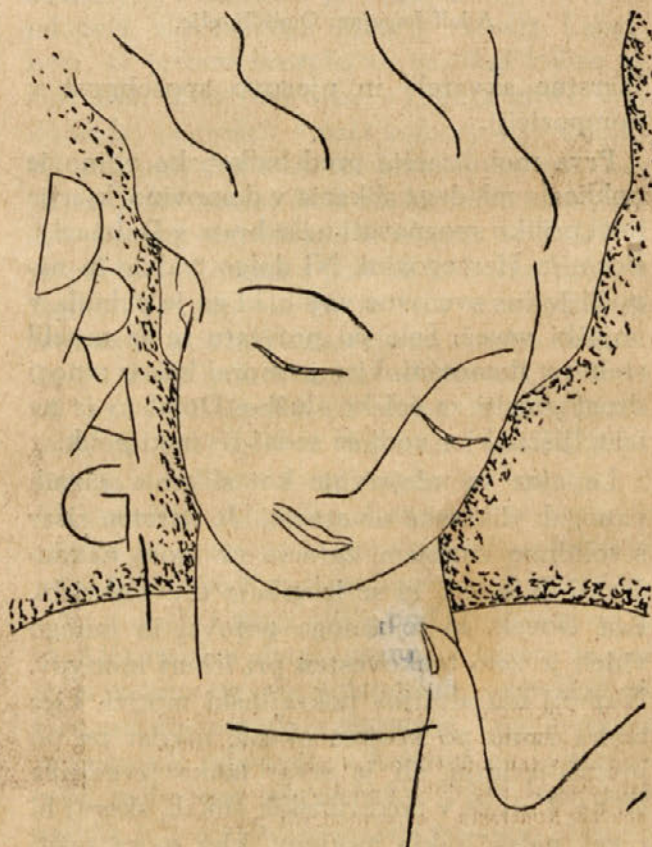
V njegovih delih opažamo izrazito stremljenje po enostavnosti in po primitivni in naravni formi. Nacionalne umetnosti ne pozna, ker ta zanj ne eksistira. Umetnost je internacionalna. Kmet in delavec sta mu človeka. Zato izvira njegova umetnost iz njiju in se k njima zopet vrača. Govorjenje o salonih mu je zoprno, ker ti zanj ne obstoje. Odločno se bori proti degeneraciji in rafiniranosti, obožuje pa zemljo, lopato, motiko in kramp, ker tu je vedno in vedno začetek, in konca ni! F. D.

Miha Maleš: Srečanje.

Miha Maleš: Tožba.

Miha Maleš: Dragi.

Marij Kogoj

Ljubljanska opera je 7. maja uprizorila izvirno slovensko opero «Črne maske», delo skladatelja Marija Kogoja, ki je doživelo popoln uspeh.

Marij Kogoj je po srednješolskih studijah odšel na dunajsko Glasbeno akademijo, kjer je bil učenec Franca Schreckerja, instrumentacijo pa je študiral pri Arnoldu Schönbergu. Prišel je v ljubljansko opero in započel skupno z bratom Kraljema, Antonom Pedbevškom in Josipom Vidmarjem l. 1920. pokret slovenske moderne in izdal dve številki bogato ilustrirane in luksuzno opremljene revije «Trije labodi». Največji udarec na staro glasbeno življenje pa je zadel s koncertom svojih kompozicij, kjer je originalnost svojih del združil s tehnično popolnostjo. Zavrgel je šablono, zavrgel širokim masam se laskajočo vsakdanjost in postavil na njih mesto poglavit.

Edvard Stepančič: «Črne maske». II. slika.

v umetnosti sploh predstavlja eminentno moštorni element. Glasovne komponente, bodisi vokalne ali instrumentalne, kontrapunktistično izdelane partiture se izprepletajo in nadkričujejo ena drugo, ustvarjajo ritmične kontraste ter tvorijo analogno Andrejevlevemu tekstu bizarno podlago, iz katere izhaja beseda kot nujna in logična posledica umetnine.»

Znane so Kogojeve glasbene razprave, ki jih je čital na ljubljanskem konservatoriju. Napisal je tekst svoji novi operi, končal je v nemškem jeziku pisano razpravo «Das erschöpfte Halbtönsystem — systematisiert nach dualem Prinzip», je velik improvizator na klavirju in učitelj glasbene vede, ki si je že sedaj vzgojil vso mlado generacijo. Skratka: Kogoj predstavlja v glasbi levo krilo modernizma pri Slovencih in je s svojimi popolnoma individualnimi kompozicijami potisnil vso starejšo ustvarjajočo generacijo v ozadje.

F. D.

Edvard Stepančič: «Črne maske». I., III., V. slika.

Med njegovimi deli so zlasti važne orkestralne skladbe, zbori, samospeli, dve veliki fugi, dve klavirski suiti, njegovo glavno delo opera «Črne maske» pa je doživelo ob premijeri popoln uspeh. S tem delom, ki ga odlikuje dinamičen ekspresionizem, nismo dobili le Slovenci in Jugoslovenci, ampak ves moderni svet zrelo odrsko delo, ki je v absolutno modernem duhu prežet umotvor. O njem piše v prvi številki mednarodne revije nove umetnosti «Tank» ravnatelj opere Mirko Polič takole: «Na prvi pogled se nam dozdevajo «Črne maske» zavoljo kratkih in pregnantnih motivov, s katerimi operira komponist, bolj fragmentarične, šele pri detaljnem študiju, oziroma pri čiščem slušanju se nam odkrijejo zveze, ki tvorijo umetnino velikega zamaha, širokih kontur, zaključene forme. Je v teh motivih nekaj iskonskega, divjega, rasnega, kar dobiva še krepkejše obrise v sencah kontrasta, ki v moderni muziki in

Edvard Stepančič: «Črne maske». IV. slika.

France Gorše, najboljši Meštrovičev učenec, tipični predstavnik umetnikov, ki prehajajo k „Novi stvarnosti“, je razstavil za Binkošti svoja dela v Gorici, kjer sedaj živi.

Kip „Poljub“ in risba „Tercet“ spadata med njegova prva dela

Fran Stiplovšek: Dekle s knjigo

G. H. Kos: Pri maskiranju

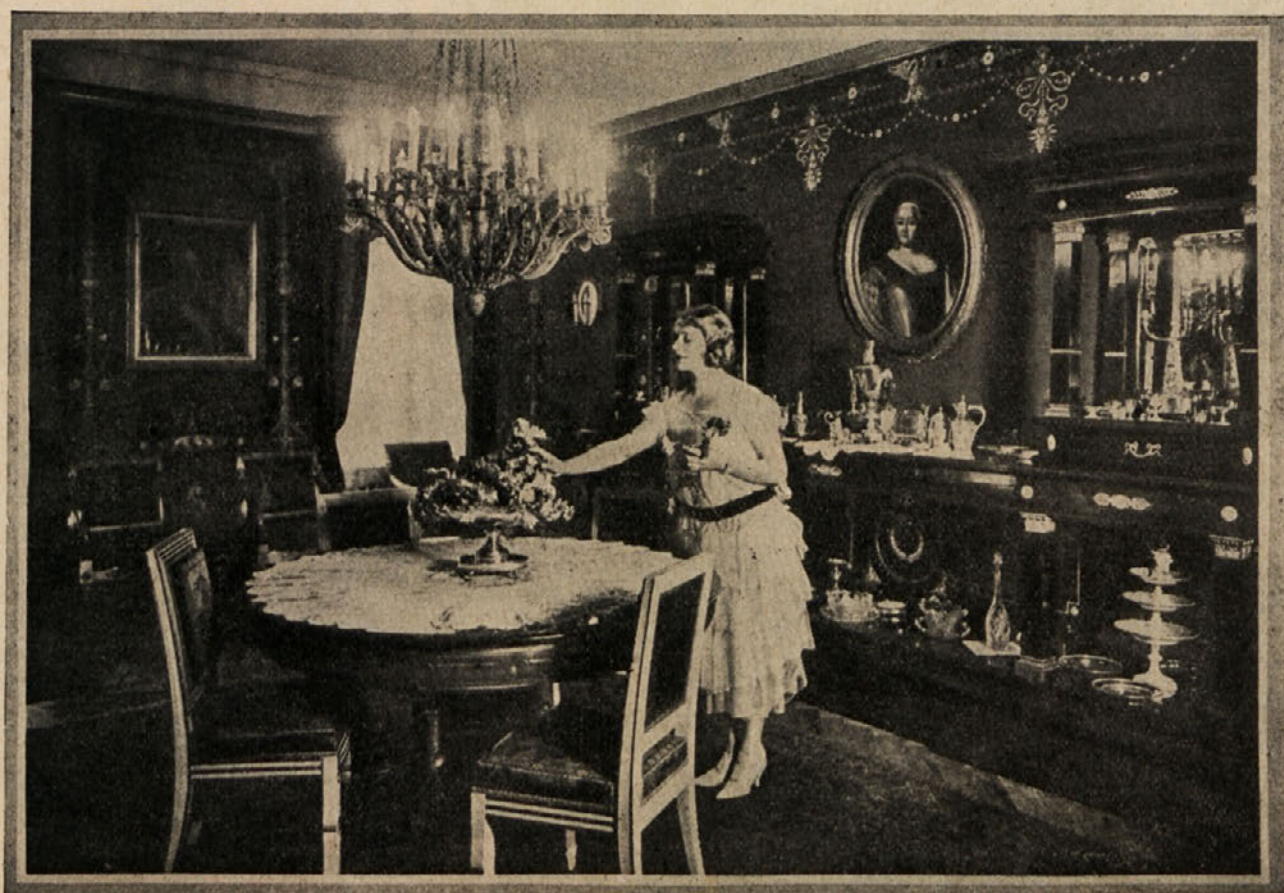
Prva cigareta

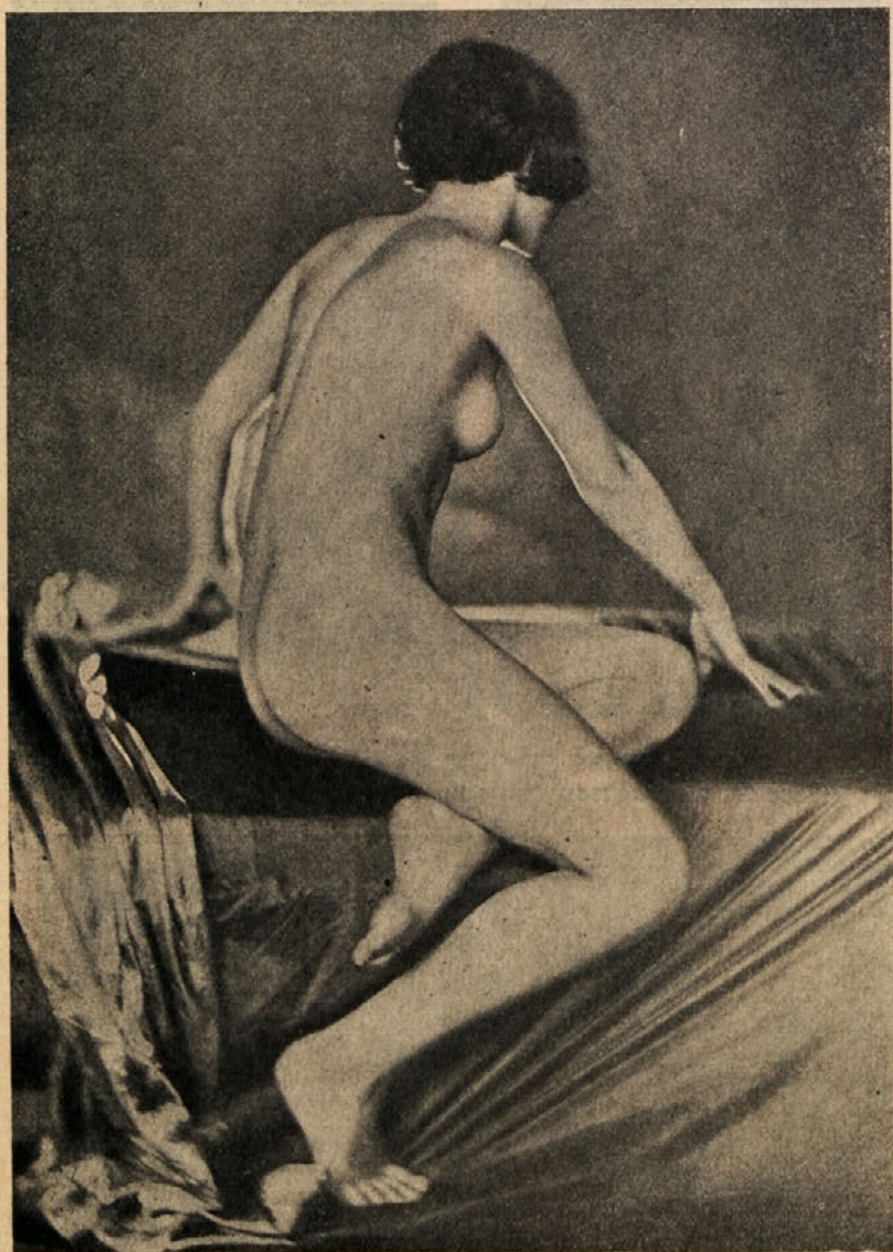
Slika znane filmske dive
Lya Mara v cilindričnem zrcalu

Plesalec Rudolf Keinz

Lya Mara v svojem stanovanju

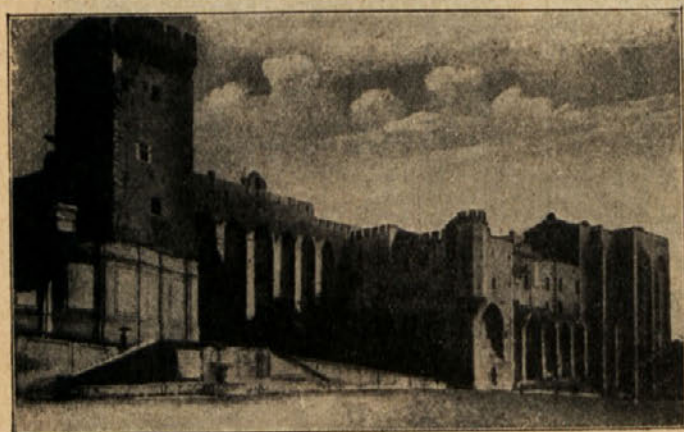
Sedemnajst pomladi

Plesalka gdčna E. N.

Bodoča filmska diva

Znameniti
grad v
Avignonu,
ki ga
namerava
francoska vlada odstopiti papežu

Mojstrski skok

Šampanjec

Dobra prijatelja

Naš kuža Lajež

Hary Hart v ulogi ruskega gardista v filmu „Divna laž Nine Petrovne“

Rachel Tores in njena sestra, najnovejši filmski zvezdi, pri gimnastički vežbi

Opičji koncert

Nočno življenje v pariški kavarni.

7.

Kar sem prepotoval mest od Moskve do Palerma, od Stokholma do Genuje — hrani Pariz največ umetnin. Res je, povsod imamo kulturo, tudi pri nas, pa recimo v statusu nascendi — da se šele rodi... a v Parizu — domorodno — podedovano...

Ob Seini (vedno ta prekrasna reka), torej ob njej imajo knjigotržci svoje trgovine... Svoje omare... In iz teh omar govori simpatija do tega mesta... Jaz, odlični vitez, in popotnik, sem našel tam tretji zvezek Štrekljevih «Narodnih pesmi» — poleg njega «L'academie des dames» z leta 1798. z lesorezi Pietra Arretina, da zardi pred njimi največji razvratnik... preprostost

poleg pornografije... in oboje diči mojo biblioteko... Pred temi omarami iz pločevine, ki so nekako živa meja Seine — stoje služkinje, študenti, brodarji — in izbirajo s primerno resnostjo — izkustvom nakopičeno literaturo... Zdravo Štrekelj... bog si ga vedi kdo te je zanesel sem v ta Babilon... a imel si srečo, sreeečoooo in prišel v roke meni... Zdrav, Arretino!...

8.

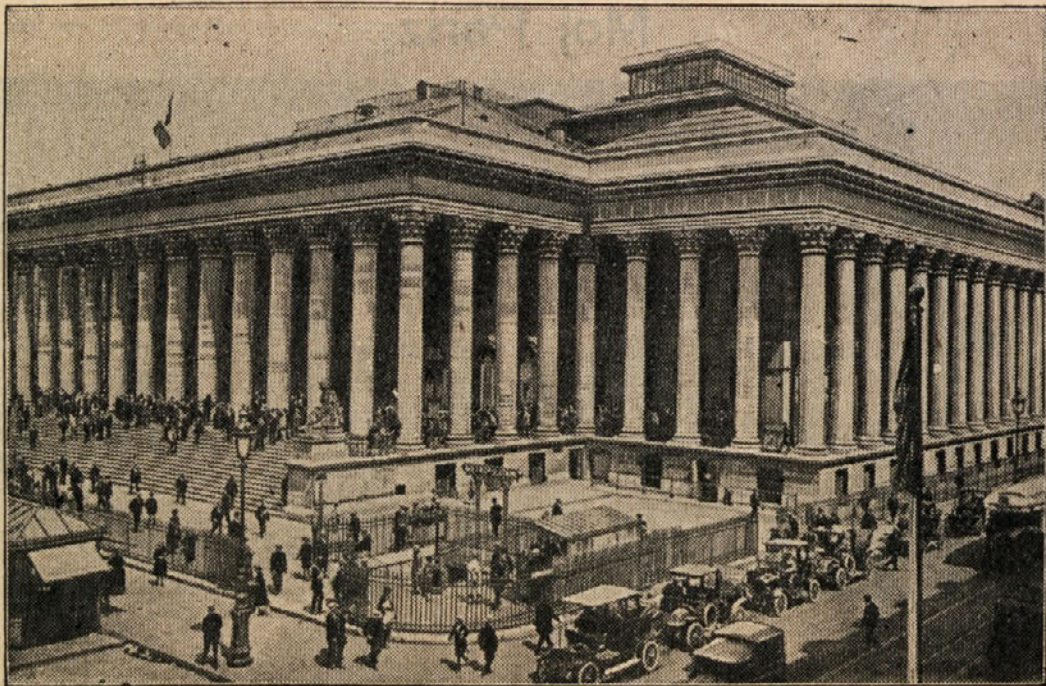
Mi, kar nas je, nam so slikali Pariz kot ognjišče razvrat... tam se naučiš lahko vsch pet in trideset načinov Pietra Arretina, tam je sladostrastje na vsakem vogalu... A Pariz je v resnici vse nekaj drugega...

V podzemski železnici.

Pariz ponoči.

Pariška borza.

Tam je kultura, ki je tako zelo zrela, da se človek včasih zgrozi in misli, da je gniloba... A tam je celo najnižji sloj sposoben kulture... A dragi moji, nikar ne dovoljajte, da je Pariz gniloba... Ne, Pariz ni gniloba... Pariz je neizprosna konsekvence časa... Ljubimo se med seboj!... Ali ni to velik izrek... Ljubimo se! Ljubite se — ker jaz, jaz sem spet tu v Ljubljani...

9.

Usoda mojih potovanj je hrepenenje... Tisoči in tisoči eksistirajo, ki so ohranili spomin samo na Folies Bergères s pet in dvajsetimi nagimi deklicami... z dekleti na Montmartru — na Montparnassu... S spominom na bare, na diele — na razvrat, ki je povsod... Pariz pa ima še nekaj... Še nekaj... In tega ne najde vsak... Pariz ima nekaj, kar se občuti povsod... pa bodisi na vrhu Eifflovega stolpa ali pa pri cerkvi Sacre Coeur, ali pa gori na terasah Notredamske katedrale... nekaj, kar se pravi, ljubiti svet... človeško kulturo... Gori na terasi Notredamske madone sem naredil jaz, bankroter, iz čiste iskrenosti glupost: razprostrl sem jaz, brez trona, roke nad svetom in ga blagoslovil... komično, kajne... blagoslovil sem krasoto, ki jo je ustvaril človek... komično, kajne... A ljubim jo, domovino!...

10.

Rekel sem!... Kakor smo se učili v indijankah od Karla Maya... Rekel sem... Ljubim domovino!... Hugh... Rekel sem... Ampak natakari pri Krapšu ali Ristu me zna spraviti iz ravnotežja... Zakaj... Zato, ker to ni natakari — ni plačilni... Tam je uslužnost, ljubeznivost, pri nas pa služba. Hudič te poberi, gost — (sicer je pri nas sploh malo gostov — nekateri so stalni)...

Francoski natakari, popolnoma srednje kvalitete, brez poze in važnosti — on ni hlapec, niti agresiven... pomočnik, svetovalec poln takta...

Domovino ljubim, a naše služinčadi ne... ker oni so se navzeli švabstva, so oholi... Jaz pa si želim posluževanja od moža, ki mi svetuje...

11.

Poseben praznik je poleti v Parizu... Zdaj ga ne bom dočakal tu... A dnevnik sem! Kako je bilo? Evo! Tu je. Štirinajsti julij... Takrat je ves Pariz na nogah, en dan prej in še en dan nato... Za večne čase, za spomin in proslavo padca Bastille... Torej narodni praznik — na ta dan je prišlo ljudstvo do svojih pravic. Takrat naskok in smrtni ples revolucije... zdaj samo ples...

Ves Pariz je v zastavah, ne v takih, kakor jih imamo pri nas — ne, — na kratkih drogih so, z zlatimi suličami... in plapolajo v vetru — zelo lepo... Na Louvru jih visi nekaj sto... v šopke povezanih...

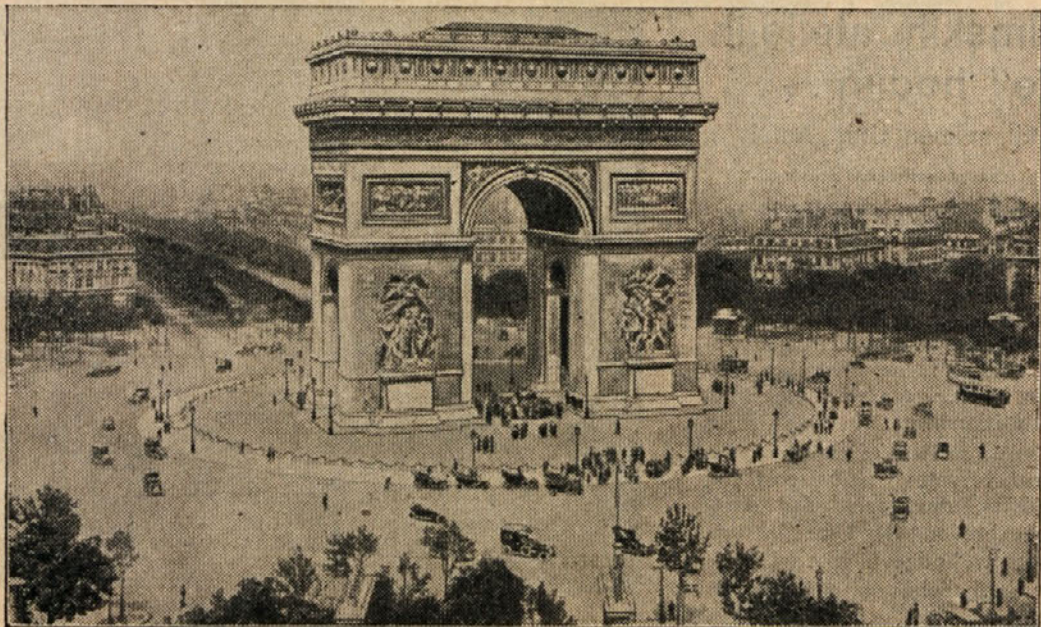
Na cestnih križiščih — prav za prav le na parketu, ker Pariz ima na mnogih mestih parketni tlak... ples.

Vse je na cesti... vse gleda svetlo, vse je praznično oblečeno. Celo Notredamska cerkev je oblekla portal iz rdečega sukna... Po cestah komedije in srečelovi, ogromne količine sadja, melon, grozdja, gore jagod... in povsod ljudje, ki veselo in slastno zauživajo te dobrote...

Kakor sem že rekel: tri dni in tri noči... Človek leže, ko mesto pleše, vstane — mesto pleše še vedno... Čudno, kajne...? Ko se vračam pozno v noči v Maison Vetter, pleše pred hišo hotelir s hišno, a gospa hotelirka z Japoncem, ki stanuje v hotelu... na zvok gramofona... Tako je ob štirih zjutraj v Rue de Sommerard pod Sorbonno, pod perotmi modrosti in znanosti...

12.

Pariški teater... Ta presenetni in ta razočara... Preseneti s čudovitim znanjem konverzacije — razočara s staro formo... Oder in način igranja — vse je še prav po starem... Skoraj v vseh gledališčih... Prednjači Comedie Française s cvetom francoskih igralcev, ki drže visoko bandero tradicij Molierovih... Čutne so povsod nove smeri, pota in načini... Je še iskanje, ko da si prav ne upajo narušiti starih običajev... Za Francoza, za Parižana posebej, je poset gledališča družabna zadeva... On ne gre samo zaradi gledališča, zaradi umet-

Slavolok v Parizu.

nosti — ne, temveč tudi zaradi družbe... Zato v Veliki operi ne ugasnejo med dejanjem vseh luči — publika se lahko ogleduje z binokli in lorgnioni... dame kritizirajo lahko toilette svojih vrstnic — ali koketirajo... medtem ko poje sloviti Jaure Don Kišota z Allardom — Sancho Pašo.

V teh, za teater tako slavnostnih dneh, ko zborujejo v Parizu igralci vseh narodov, ima pariški repertoar mednarodni značaj... Pri Gémieru v Odeonu igrajo Rusi «Princeso Turandot» v sijajni formi. V Teatru Port Saint Martin gostujejo Židje z «Dybukom»... Opera na Champs Elisées pa daje Krenekovega «Jonny spielt auf» s Smirnovim in v inscenaciji Avstrijca Steinhofa...

V ostalem revije... Ena lepša od druge... z dekoriji milijonski vrednosti, z bajnimi kostumi... in — prekrasnimi ženskimi telesi... V prvih vrstah sami stari gosposdije... plešasti... zelo... z očali... z binokli... z daljnogledi... Strela me ubij, če ni res... Pa se izplača...! Daljnogled, blizugled...

13.

Parižanka!... Imamo pojme take, da mislimo v njih neka posebna bitja, ki jim je samo za ljubezen in še to za svojevrstnost... Ne, ne, ljubčki... Parižanka je ljubka... Da — a ni dunajski «süßes Mädel» — graciozna, pa ne navka v teatru... Vse je v njih privzgojeno, druga natura... Ni frivolna, ni ognjevitna — prej tiha in skromna... da, to je prava beseda: otroško-naivna... In vsaka se rada dobro obleče... Ako sedim v nedeljo predpoldne v kavarni na Saint Michelu, roma tisoč deklet in žena mimo mene in nobena ni zanemarjena — vsaka drži nase... Toliko o Parižanki, ki jo je nekdo proglasil za koketo...

14.

Sto listov ima moj dnevnik... Kaj naj izberem... Ali naj povem o vrtovih Luksemburških, kjer se shajajo preko dneva otroci in guvernante — proti večeru nastopajo tam stari gosposdije, da zopet odstopijo pred mladimi pari, kateri v poznem mraku zapuste ta raj... Vrt se ponoči zapira... Ostane sam z vonjavami, starimi drevesi v tišini in čaka spet ob ranem jutru krika sreče

* Članek je bil napisan v minulem poletju.

rih malih ljudi... Ali naj povem o Louvru s čudovitimi umetninami... Monna Lisa je tam in Bachus in Ingresov «Studenček»... Riberov «Veslač»... O, vsak dan bi stopil človek tja, samo za eno uro, za pol ure samo, pa bi jih pozdravil, ljubčke, ustvarjene od največjih duhov sveta... Moji zapiski govore še o starih sijajnih gradovih Versaillu in Fontainbleau, kjer plavajo v ribniku stoletni krapi in v čigar sredi stoji paviljon, v katerem je snoval Napoleon svoje velike načrte...

Da, še o nečem, preden vzamem slovo... preden spet vzamem slovo... O vinu... Tam, kamor hodim obedovat, tam ima birt razna vina v kleti... Zvečer, ko se priklatim pozno k večerji, me čakata on in natak... Samo jaz imam ta privilegij... kajti vsa restavracija je že prazna, stoli že na mizah... Edino ena je pogrnjena... za enega, a z dvema čašama, kajti birt pije z menoj... Ima v kleti belo vince iz Bordeauxa v velikih steklenicah, in južno vino ima v dvalitrskih. Vse lično zapečateno... Petem ima gaskonjsko vino, ki ga je pil gospod Cyrano de Bergerac in ki je lahko in pitno... Pa še druga ima, recimo šampanjska... Kadar pridem zgodaj k večerji, sediva in kramljava... Pripovedujem mu o naših krajih in o drugih — potem stopi, pa prinese butiljko vso prašno... iz leta 1915... «Vous êtes comme mon fils...» pravi, v vojni je padel, pri Marni — edinec... Molče odpre in natoči čisto zlato... In v oči mi pogleda... in v njih iskri... Potem pije... Natakarja odslovi, a midva pije... da... Drugi dan me ni bilo h kosilu, ker sem bil, kakor je dejal birt o sebi: dans un état tout-à-fait déplorable...» Da, takšno je življenje... Cest la vie...

15.

Potem naenkrat, kakor da je minil en sam praznični dan, pride konec... In treba je vzeti slovo... od tega ljubega mesta, o katerem govore, da propada... Kaj še, kje pa!... Ko vlak odhaja s kolodvora, objame moje srce težak občutek in vso milino tega mesta spoznam... In težko mi je slovo... Še dolgo potem, ko jo reže vlak zopet z vso brzino, mi plava pred očmi podoba Pariza... Zdaj sem tu in vem: to mesto, polno veselja, nežnosti, z Montmartrom in Montparnassom, obdano od diha in sreče lepote, leži na zapadu...

Po filmskih ateljejih „Ufe“ hodim . . .

Kako je bil sniman Ufin „Asfalt“?

(Od našega posebnega berlinskega poročevalca.)

«Z novinarsko legitimacijo prideš kamor hočeš», mi je dejal prijatelj, ko sem odhajal v Berlin. «Še v pekel in nebesa, samo obljubiti jim moraš, da boš poročal o tem.» Prav, sem si mislil: za teatre — to bo že šlo, prav tako tudi za galerije in razstave, tudi za razne umetniške šole — za film pa — eh, vraga, pa si omislimo poročevalsko izkaznico.

In prav mi je prišla. Verjemite mi. Če bi te ne imel, bi gotovo ne bil gost gospoda Sandersa, direktorja «der Auslands-Presse-Abteilung der Ufa». In tudi ne bi bil skoro vsakodnevni gost v Ufinih ateljejih v Neubabelsbergu pri Berlinu.

v življenju ne delal nikdar ničesar drugega.

Sredi tega vrvenja in drvenja, kričanja, sikanja in žvižganja, sredi tega s tisoči reflektorji obsevanega prostora pa je postavljen velik žerjav, na katerem stoji «generalni štab» snimanja: režiser Joe May, operaterji in pomožni režiserji.

Joe May, nervozen in z vseh strani od pomožnih režiserjev oblegan, je gospodar situacije. Telefonično ali po megafonu daje navodila ostalim režiserjem, ti pomožnim — in komaj izgovorjeni ukaz je že izpolnjen.

Svetlobni žarki, dnevni svetlobi enaki, se križajo po ateljeju. S stropa, z vseh strani, s tal. Osemdeset tehnikov s pomočniki oskrbuje le razsvetljavo, 25 po-

In tako sem vsako sredo v družbi francoskih, romunskih, angleških, ameriških in ruskih novinarjev vstopal na berlinskem potsdamskem kolodvoru v vlak in se odpeljal v Neubabelsberg, prijazno mestece pred Potsdamom.

Deset minut po lepi gozdni poti in že stojimo pred vhomom v ogromne ateljeje Ufe, vodilnega in najmodernejše opremljenega filmskega podjetja v Evropi.

Naš zvesti vodnik in tolmač je pisatelj filmskih manuskriptov Kyser. «Danes snimamo „Asfalt“ v režiji Joe Maya.» Stopimo v glavni atelje.

Sto metrov Kurfürstendamma. Do pičice natančno imitiranega. Asfaltirana cesta z otokom za pešce. Signalne luči, kioski, razkošna izložbena okna, dvajset avtobusov drvi po gladki ulici — stražnik dirigira z otoka ves promet.

Ta stražnik mi je znan. Gustav Froelich je. In ves ta ogromni promet uravnava tako točno in vestno, ko da bi sicer

Pri snimanju filma «Asfalt» so zgradili v Ufinih ateljejih del berlinskega Kurfürstendamma. Prizor iz ateljeja.

Foto Ufa:

možnih režiserjev določa smer pasantov in prometnih sredstev. Inženjerji, dekoraterji in fotografi so na vseh koncih. Od vseh strani done megafoni: Pozor! Pozor!

Reflektorji ugasnejo. Snimanje tega prizora je končano.

A v vsem tem navaalu in prvi zmedenosti si nimaš prilike natančneje ogledati snimanja. A to želim in hočem in moram. Saj to me zanima in zaradi tega sem prišel.

Nič. Pogum velja. Vodnika prosim, da me predstavi režiserju. No, saj ni taka pošast. In imenitno je šlo. Nekaj minut za tem vstopim v — trgovino—. Sijajno opremljena draguljarna. Z vseh strani mečejo reflektorji žarke na trojico okrog mize. Kdo so to? Draguljar je znani nemški igralec Platten, kokota nov Ufin star Bee (Bety) Amann (bivša operetna pevka Trude Lieske) in pomočnik. Operater pripravlja aparat, pomožni režiserji brlžgajo na vse strani in urejujejo smer reflektorjev, delavci snažijo pohištvo in zrcala, brivci delajo še zadnje korekture na obrazih igralcev, režiser se mota okrog mize in razstavlja briljante, fotograf opazuje skozi lečo.

Pozor! Iz ozadja zapoje klavir. Pomožno osebje se umakne. Režiser stopi k aparatu. Premalo luči pada na «briljante» in njih odsev je preslab. In dobrih deset minut poskušnje s preureditvijo draguljev. Sedaj bo menda dobro. Ne še. Reflektorje niže, da ne dela rob klobuka sence na obrazu igralka. Dobro. Piščalka. Klavir. Operater vrti. Platten se nasloni na mizo in z veselim nasmehom na licu pripoveduje nekaj Amannovi. Ona ga koketno pogleda. Oba pogledata dragulje. Prizor traja nekaj sekund. Režiser ga prekine. Vzrok? Gledalcu bi se zdel morda malenkosten, morda ga ne bi niti opazil; in če bi ga, bi ga ne motil: Amannova se je za nekaj centimetrov pregloboko sklonila k draguljem.

In sedaj od začetka. In če treba, še enkrat. Še dvakrat.

A naprej moramo. — Vstopimo. — Novo presenečenje. — Ne vem, ali sem v Sahari ali ob obali Jadranskega morja, ali na Montmartru, ali v Benetkah, Londonu, Parizu, Newyorku, turški vasi, pragozdu, stepi. Vodnik ti s smehom pove: Nikjer in povsod. Ta peščeni nasip. Da, to je puščava. A to je tudi obala. In v dobri uri so napolnjene kotline z vodo in že si na rivijeri. In tam? Parnik. Kraljeva kočija, cestna železnica...

A oglejmo si del mesta, ki je danes Benetke, jutri London in nato zopet Pariz.

Na eni strani dostojna ulica z lepo tlakovanim pločnikom, lepimi izlozbami in francoskimi napisi. V drugem kotu ulice pa drugo za drugo: pročelje beneške palače, vhod v romansko vilo, preprost vodnjak, vogal podrte predmestne hiše. Kaj s tem in kako s tem?

A kmalu si na jasnem. Vodnik te predstavi inženjerju Schüfftanu, izumitelju snimanja na podlagi modela, ki ti rade volje razloži svoj patent.

Ulica v Parizu. V nekaj urah so fasade hiš prepleškane, napisi na prodajalnah izgotovljeni. Treba je dati tem hišam le še tipično obliko. Poleg aparata za snemanje stoji še nekaj aparatov, med temi posebna kamera, ki projicira sliko modela na filmski trak, ki snima tedaj hkrati sliko modela in ulice. Te dve sliki se na traku zlijeta druga v drugo in iz nekaj prepleškanih fasad in izgotovljenega modela vidiš na traku pravo praveceto ulico v Parizu. — Čez nekaj ur je to že lahko ulica v Londonu — ali drugje.

In vsi prekrasni nasadi, palače, kolodvori, vse to so le male, neznatne kulise, mojstrsko natančno izdelane — in drugega nič. Vse drugo je ali fotografija, ali risba, ali model, ki sliko dopolni. A štiriurno kolovratenje po vseh delih sveta te utruji. Zato sem prav rad sprejel vabilo, da stopim v ateljejsko kavarno, kjer so nas prav imenitno pogostili.

F. D.

Današnja ženska in moški

Margueritteova «La Garçone» (v srbohrvaščino prevedena pod naslovom «Bečarica») ni sicer roman velike umetniške in psihološko-socialne vrednosti, ali kot delo, v katerem nam pisatelj slika tip moderne ženske, je zelo značilen dokument današnjih povojnih časov. V njem so precej resnično naslikane karakteristične poteze današnje ženske, ki jo je vzgojila vojna doba in jo osvobodila izpod jeroštva moških. Navzlic njegovemu enstranskemu slikanju današnjega tipa ženske (posebno v vprašanju seksualne svobode ali, bolje rečeno, nevezanosti) mu je ta karakterizacija zelo dobro uspela in se lahko celo generalizira.

Moški so se dolgo tolažili kot «močnejši moški spol» z zavestjo svoje neomejene oblasti nad «slabšim» spolom. In miren in globoki sen «starih lepih časov» jih je utrjeval v domišljiji, da so zaščitniki in čuvarji «slabšega» spola. Ali hipoma so jih vzbudili strašni glasovi pesmi o «ženstvu v nevarnosti» z refreni: «izženite ženske iz tvornic in uradov», «edina domena ženske je ognjišče», «nimamo mater, nimamo novega naraščaja», «ženske so manj vredne, manj sposobne». In pri tej pesmi so kakor prikazni defilirale pred očmi prestrašenih moških deške glavice, kratka krila, sportne hlače in samozavest samostojnih žensk. Brez razlike socialnega položaja, izobrazbe, temperamenta in značaja so se vsi moški začeli enodušno upirati in ustvarjati enotno fronto proti tej «vladavini žensk», ki se je manifestirala v tem, da so si ženske s svojim delom in zaposlitvijo v javnih in privatnih službah začele ustvarjati samostojno existenco.

In kolikor bolj so se z ene strani proti taki «vladavini žensk» upirali, so poleg tega ti člani «močnejšega» spola padali vedno globokje v drugo, za «moč» njih spola mnogo nedostojnejšo vladavino moderne ženske. Značilno je, da se to opaža zlasti v državah, kjer nimajo ženske dosti ali pa sploh nobenega vpliva na javno življenje (n. pr. v Franciji), kjer nimajo niti volilne pravice niti jih ni v javnih institucijah. Tu je ta druga vladavina ženske popolna; ona popolnoma vlada nad moškim in dela z njim, kar hoče. In kar je najbolj značilno, gospod moški ni sposoben reči proti temu niti besedice v protest.

Ženska je boljši psiholog kakor moški in ona je s to svojo sposobnostjo zelo dobro razumela tisto slabo stran moških. Vsak moški, tudi če tega ne kaže, rad vidi v ženski, pa naj si bo tudi tista, ki jo najbolj ljubi, nekako nižje bitje. Najinteligentnejši, najbolj izobražen in z mnogimi drugimi dobrimi lastnostmi obdarjeni moški rad nastopa napram ženski v vlogi turškega paše, ki je svoji odaliski vdan in pokoren vse do tedaj, dokler vidi v njej svojo sužnjo s telesom in duhom; kakor hitro se pa ona postavi poleg njega in se pokaže z njim enaka, jo zametava, obsoja in odriva. To «odlično» lastnost «močnejšega» spola je moderna ženska dobro zapazila in jo na vso moč izrablja. Mačje lastnosti: prilizovanje, rafiniranost in nežnost (pa četudi prisiljena), so najboljša sredstva za žensko, da z njimi udobrovolji moškega, ga razoroži in popolnoma obvlada.

In mnogi napredni moški, celo navdušeni borci za ženske pravice, so v svojem privatnem življenju čisto drugačni in težko prenašajo, da je žena enakopravna z njimi. Oče, brat, sin, prijatelj, kolega ali katerikoli moški (samo da je moški) lahko z «gospodarjem sveta» govori

odkrito, jasno in brez strahu: «stori mi to in to», «tvoja dolžnost je, da mi narediš to in to», itd., ali ko bi rekla žena svojemu zakonskemu možu: «potrebujem čevljev in klobuka, to mi moraš kupiti», bi gotovo tega ne dobila, ker to po logiki gospoda moškega niso «ženske manire» in jih ne more prenašati, kakor ne more Američan prenašati vonja zamorca. Ali zato je taisti moški pripravljen, da uniči sebe, svojo existenco, svojo družino, da zanemari in zavrže svojo najbolj vdano ženo, da razdedini svoje otroke, da se ubije, da gre na vojno in požiga in uničuje samo za en edini žarki in mameči pogled, ki mu z njim rafinirana koketa obeta «kraljestvo nepoznanega uživanja».

Marsikatera moderna ženska je to dobro razumela in izrabila to seksualnost moških, da doseže tisto, česar ni mogla doseči s svojo notranjo vrednostjo, s svojimi duševnimi sposobnostmi in s svojim delom. In takšna ženska, ki je uporabila to «metodo», obračunavši s svojim ponosom, doseže resnično od moških vse, kar želi in hoče. Fascinirajoči pogled je pripeljal nekoč siromasno dekle na kraljevski prestol, danes jo pripelje v razkošne vile milijonarjev; ona dela karijero, je splošno spoštovana, živi svobodno, obkrožena od nešteto prijateljev in ljubimcev. Njo moški obožuje, jo neguje, se ji pokorava in ustvarja zanjo največja dela. Ta ženska-mačkica s svojo prilizjenostjo, tudi če ima najostrejše kremplje, ki se včasih globoko zasade — je premagala žensko, ki se hoče postaviti kraj moškega kot enakovreden človek in ki tudi hoče, da se ji dá prednost, ako je sposobnejša in razumnejša od moškega.

Mary Pickford:

Mir doma

Skrivnost srečnih zakonov.

Ali hočete najti v zakonu srečo? Potem zapustite vse šine, v katere vas vabi vaša domišljija in stopite spet doli na zemljo, kjer vas čaka enostavnost vsakdanjega življenja.

Ko preidejo medeni tedni in se znajde mladi par v vsakdanjem življenju, ki ga ustvarjajo dandanašnje težkoče, se v tem trenutku prikažejo značaji takšni, kot so v resnici, in tu se nakopičijo prvi oblaki.

Koliko razočaranj nastane tedaj, ako zakonska zveza nima trdnih podlag! Koliko domačih ognjišč se je zgradilo radi slučajnega srečanja, ne da bi kakršnikoli globlji občutki vezali obeh soprogov! Kako grenko razočaranje, ki more ubiti vse življenje, je lahko posledica tega začetnega nerazumevanja.

Zakoni, ki so se sklenili v naglici, so zelo pogosto slabi. Večina onih, ki se nepremišljeno poročijo, storijo to radi tega, ker si mislijo, da si bodo pomagali z razporoko, če se stvar obrne na slabo. Razporoka jim služi če ne za drugo, vsaj za to, da se nauče takta in potrpežljivosti za časa dolgega čakanja pri advokatih in na sodiščih.

Mislím, da je treba v zakonu predvsem gojiti prijateljstvo, ki obstoja v medsebojnem razumevanju, strpnosti in ljubeznivosti, predvsem pa v najvišji meri samozatajevanje. Vse to pa ne more nastati v enem dnevu. Pravkar združena mladi mož in mlado dekle sta pod popolno vlado majhnega in nežnega, a divjega boga, ki se imenuje Amor. Ko se je pa mogočni zalet prvih let unesel, so naklonjenost, medsebojno spoštovanje in skupnost interesov ravnotako močne vezi, ki utrjujejo zakon.

(Nadaljevanje na strani 189.)

Zdravje in sreča

Mamica in otročiček, vsa čista dehtita žarita svežosti, okusna, oskrbovana. Veselo zdravje se smeje z lestečimi zobmi.

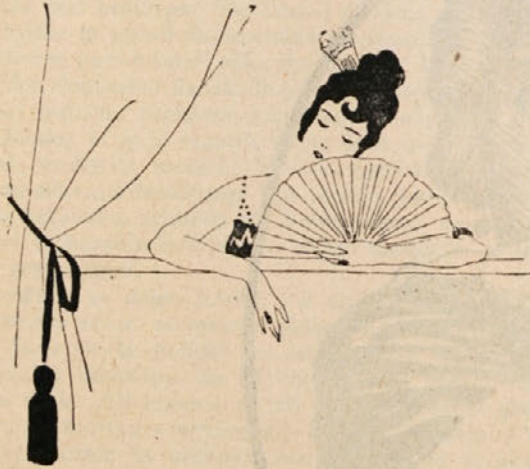
Dnevna gojitev s »Kalodontom« je najsigurnejša pot, da obvarujete lepoto in zdravje Vaših zob.

Sarg'ov

KALODONT

Vsem našim cenjenim čitateljicam in čitateljem!

Kakor prejšnja leta, želimo tudi letos slišati Vaš nasvet, kako naj našo družinsko revijo izboljšamo in izpopolnimo. Naša iskrena želja je, da smo z našimi naročniki v stalnem stiku in prijateljskih odnošajih. Tisočem in tisočem

nudi «Domači prijatelj» vsak mesec po nekaj ur lepega razvedrila. Zato se vsak mesec, ko razpošiljamo list širom naše domovine in daleč tja v tuje kraje, vprašujemo: «Kdo so neki vsi ti tisoči čitateljev, kje so, kako živijo, kako so z listom zadovoljni, kakšne so njih želje in kaj hočejo.»

Naši čitatelji imajo pravico, da tako rekoč sourejujejo naročeno revijo, naša dolžnost pa je, da ustrezemo po svoji moči vsaj večini naročnikov.

Zato prosimo vse naše čitatelje, da nam povedo svoje mnenje in želje, kakšna naj bosta «Domači prijatelj» in «Naš obzor». Vsak naj odreže spodnji del lista in naj ga izpolnjenega vrne na naš naslov v odprtem ovitku. Na tak ovitek naj prilepi znamko za 50 par, če piše v zaprtem ovitku, pa za 1 dinar.

Le na ta način nam bo mogoče, da vodimo oba lista tako, kakor želi večina čitateljev. Zato prosimo, da nam vsak pošlje svoje nasvete, za kar se mu že naprej zahvaljujemo.

Odrežite in pošljite uredništvu «Domačega Prijatelja», Ljubljana, Miklošičeva c. 13.

Vprašalni list.

1. Ime: bivališče:
cesta številka:
2. Kakšen je Vaš poklic?
3. Ali imate družino?
4. Koliko članov Vaše družine čita «Domačega prijatelja» in «Naš obzor»?
5. Ali posojate naši reviji tudi svojim prijateljem in znancem?
6. Ali hranite reviji ali ji uničite, kadar ji prečitata?
7. Kako ste z revijama zadovoljni in kaj Vas najbolj zanima v «Domačem prijatelju»?
in «Našem obzoru»?
8. Kako je z listoma zadovoljna Vaša družina in kaj jo najbolj zanima?
9. Kaj pravijo o «Domačem prijatelju» in «Našem obzoru» Vaši prijatelji in znanci?
10. Ali naj bo v revijah več pripovednega ali znanstvenega štiva in manj slik?
11. Kaj želite, da bi prinašal «Domači prijatelj»?
«Naš obzor»?
12. Kaj želi Vaša družina, da naj prinašata naša dva lista?
13. Ali bi Vam ustregli, ako bi pričeli prilagati poleg mladinske priloge «Naš obzor» še poseben ženski list?
14. Kaj naj bi ta ženski list prinašal?
15. Ali bi nam mogli preskrbeti vsaj enega novega naročnika? Ako bi ga mogli, ali nam hočete sporočiti njegovo ime, da mu brezplačno in neobvezno pošljemo številko na ogled?

Skupnost interesov je ogelni kamen zakona, a včasih tudi kamen spotike. To se pravi, da je zelo težko dajati nasvete o tako delikatni in že zelo pogosto obravnavani stvari. Koristno lahko človek govori samo iz osebne skušnje.

Pri meni so v begu let veliko strast zamenjali bolj resni občutki in globoko sem hvaležna Douglasu za vso pozornost, s katero me obdaja, in za skrbnost, s katero vodi moje zadeve. Douglas Fairbanks je namreč ravno tako čudovit kot soprog kakor kot igralec: njegova prva misel je vedno zame, in ta ljubezen, ki me čuva, je vse moje življenje.

Naj se reče že karkoli, toda zakon filmskih igralcev ima resnične prednosti. Kadar na primer prihaja preveč povabil, lahko obžalovaje odgovarjate: «Kako zelo nama je žal, toda obadva sva preobložena z delom», kar je tudi v istini res. Najino življenje obstoja iz tisoč malenkosti, poleg skušenj, ki jih imava, sestavlja scenerije, riševa kostume, preizkuša svetlobne efekte, inscenirava itd. Ne moreva hoditi na večerne pojedine, ki jih dajejo v velikih hotelih v Hollywoodu, in kadar prihajajo najini prijatelji k nama večerjat v Beverly Hills, se pogovor suče edino okoli našega poklica. Skoraj vsak večer gledamo film, v katerem nastopava midva ali druge «zvezde». Da ga lahko v vsej udobnosti sodiva, sva dala postaviti v enem najinih salonov projekcijski aparat, in pod pretvezo, da zabavava goste, lahko zadostiva najini strasti.

Gospodarske težkoče so prisilile žene, da so pričele delati ter se boriti, da dosežejo svoj položaj; jaz smatram ta razvoj za izboren. Žena se sedaj zanima za zunanje probleme, obzorje njenega duha se je razširilo, njena inteligenca je postala delavna. Čas brezdela in zapora pri domačem ogajišču ne obstoja več. Žena je otresla jarem predsodkov in strogih starih tradicij. Zna se boriti, da doseže cilj, ki si ga postavi, okuša veselje tovarišije in zveze pri delu in predvsem pa sedaj ve, da je v delu pravo življenje, za njo enako kot za njenega soproga. Ona zna tudi oprostiti in pregnati njegovo slabo voljo, če se vrača zvečer utrujen od dela in skrbi.

Če je mož dal svojo ljubezen ženi, ki jo napravila srečno s svojo naklonjenostjo kakor tudi z udomnim življenjem, ki ga ji nudi, je samo ob sebi umljivo, da naj bo ona zaupnica njegovih dobrih in slabih dni. Ženska, ki igra vlogo otroka, ni več na mestu, ženska pa, ki predstavlja porcelanasto lutko, je lepa, če jo človek pogleda ali jo pogladi, toda če se pri najmanjšem sunku razbije, izgubi vso vrednost. Preveč bi bilo, zahtevati od soproga, naj bo vedno dobre volje. Gospa, ali se Vi tudi vedno smehljate? Sicer pa mora biti strašno dolgočasno imeti za soproga moža, ki je vedno popolnoma miren, dobre volje in kreposten!...

Jaz mislim, da je inteligentna in dobra ženska, če je le malo spretna, lahko srečna v zakonu.

Osebnost sem zelo praznoverna, kar se tiče moje sreče. Douglas in jaz sva tako srečna, da si tega ne upava povedati preveč glasno, in da, čim bolj je le mogoče, skrivava najino dragoceno srečo.

GRAMOFONSKI KOTIČEK

Revellerji na gramofonskih ploščah.

Na Miklošičevo cesto, tja, kjer se zvečer okoli šeste ure zbirajo gruč muzikalnih ljudi in poslušajo brezplačne koncerte, ki jih prireja tvrdka Rasberger, tja k dobrodušnemu gramofon-šefu g. Rasbergerju me je za-

nesla pot. Prijazno me je sprejel, saj je vedno dobre volje in še celo gramfonistu Janezu, ki pride po pesem «Trubadur» iz opere Orlov, hudomušno pripomni: «Boš takoj dobil, Janez, pri nas imamo vse!» Kako bi tudi ne bil dobre volje, ves božji dan mu muzika preganja skrbi in njegovi lokali so vedno polni glasboljubivih kupev; zato tudi lahko prepeva s spremljevanjem gramofona. Pa sem ga tudi ravno ujel pri refrenu znane pesmice «Kreola, tarari-ra-tata... No, kaj pa bi radi slišali? Čakajte, Vam bom navil zamorce, ali kakor sami sebe imenujejo, Revellerje!» In že je drsala igla po plošči z naslovom «Dinah» (Harry Akst), ki jo v malo izpremenjenem in za ples prirejenem ritmu poznajo gotovo prav dobro vsi naši plesalci iz plesnih dvoran.

V originalu je pa to čisto primitivna zamorska našbozna pesem. Ako ne bi bil sam malo muzika, bi skoraj dvomil, da slišim iz produkcije teh vokalnih umetnikov človeške glasove, s tako čisto intonacijo in tehniko uporabljajo svoja grla — kot godci svoje instrumente v orkestru. V začetku nam zazvenijo nežne kromatične modulacije v brenččem zboru, nato prične tema pesmice, zapet od treh glasov v akordih, in končno refren v mehkem baritonu. Vse to pa je prepleto z arabsko stakatiranega basa.

Da spregovorimo nekoliko o Revellerjih! Kdo so ti umetniki? Revellerji so pevsko združenje zamorcev, navadno kvartet s spremljevanjem klavirja (eksistirajo seveda tudi kvarteti Američanov, ki skoraj v ravno takim stilu podajajo svojo umetnost. Baje so živeli dalje časa v afriških kolonijah med črnici in se od njih naučili interpretacije tega izredno lepo prednašanega petja). Sestava njihovega kvarteta je sledeča: dva tenorja, eden od njih s koloraturno falzetno izvežbanostjo, en bariton in en globok bas. Za izpolnitev pavz, za udarjanje ritmičnih akordov imajo še klavirskega spremljevalca, ki pa mora pri glasnih mestih tudi pomagati s svojim glom.

Evropsko zborovsko petje vedno zanemarja tehniko petja na račun čuvstva; ameriško petje, oziroma od zamorcev upeljana vokalna tehnika pa ravno poveča čuvstvo s svojo bogatelo tehniko. Zamorci uporabljajo vse tone, oni pojó z zaprtimi usti, kar slišimo sicer tudi v evropski vokalni literaturi kot brenčeči zbor, pojejo pa tudi z zaprtim nosom in pridobijo s tem precej v muzikalnih barvnih otenkih. Seveda nastane veliko njihovega petja z bogato improvizacijo, zato jih tudi primerjajo ogrskim ciganom, ki so ravnokar veliki mojstri v improviziranju.

Naj naštejemo še nekoliko plošč tvrdke «His Masters Voice» z istimi umetniki: Moonlight on the Ganges (Myers), Oh! hučindy (Hollingsworth), Nola (I. F. Burus), The blue Room (L. Hart), Talking to the moon (Billy Basset), ki jih vse lahko imenujemo bisere gramofonske umetnosti.

In vse te občutene skladbice pojejo ti pevci s takim okusom, s tako čisto intonacijo, s tako ritmičnim čutom, pa naj si bodo mehke, otožne zamorske melodije povsem liričnega značaja ali pa moderni plesni šlagerji z vsemi divjimi sinkopiranimi ritmi, da se jim moramo čuditi. Stil tega petja pa ni navezan samo na ameriške plesne skladbe, kar dokazuje drugo tako pevsko združenje, Jubilee Singers iz Berlina, ki niso ne zamorci in ne Američani, ki pa pojejo v istem stilu nemške narodne pesmi.

Vse te plošče so za vsakega ljubitelja gramofona in dobre vokalne muzike prvovrstna bogatitev. Veliko bi se naučili od Revellerjev naši pevci in naši zbori!

Nekaj o grafologiji

Z opazovanjem človeške zunanosti so se ukvarjali že naši predniki v starodavnih časih. Hoteč iz zunanjih znakov sklepati na notranjo vrednost človeka, so prišli pozneje do spoznanja, da je to bilo samo nekako prešpekovanje brez vsake znanstvene podlage.

Šele poznejšim generacijam je uspelo z natančnim opazovanjem ljudi na osnovi naravnih zakonov ugotoviti značaj in temperament, torej vse dobre in slabe strani človeka, in sicer po osebnih znakih, kakor po obrazu, kretnjah in po rokopisu, kar danes znanost imenuje fiziognomijo, frenologijo in grafologijo.

Najinteresantnejša izmed teh je vsekakor grafologija ali ugotovitev značaja iz rokopisa.

Če hočemo značaj kake osebe ugotoviti iz pisave, moramo postopati po določenih pravilih oziroma temeljnih zakonih, ki se delijo v dva glavna dela, in sicer:

1) iz pisave same: ako je pisava velika ali drobna, okrogla ali oglata, enakomerna ali neenakomerna, pokončna, nagnjena na levo ali na desno, če je pisava v ravni črti ali ne, ako je pisava debela, tenka ali zalita;

2) iz posameznih črk in drugih grafoloških znakov.

Hackländer je bil zelo priljubljen nemški romanopisec. Bil je silno plodovit. Njegove povesti in romani so izhajali v nadaljevanjih kot podlistki. Večkrat ni vedel, kako se bo roman nadaljeval in kako ga bo sploh zaključil. Ko je Hackländerja nekega dne obiskal njegov prijatelj, je pisatelj pravkar zaključil odlomek rokopisa, ki ga je moral takoj odposlati, s temile besedami:

«Nenadoma so se odprla vrata — in vstopil je — — —»

Ves zamišljen je pogledal svojega prijatelja. Nazadnje je dejal:

«Zdaj sem pa res radoveden, kdo je tu prav za prav vstopil.»

«No, sedaj sem srečno zaročen! To je prav tako dobro kakor poročen, si mislim.»

«Še boljše!»

Nič manj plodovit ni bil Aleksander Dumas starejši. Ko je nekega dne vstopil Dumas mlajši v sobo, je našel svojega očeta tako zaverovanega v knjigo, da mu sploh odzdravil ni. Začuden je vprašal sin:

«Kaj pa bereš, oče?»

Dumas se je samo malo ozrl na sina in dejal:

«Veš, to ti je smešna stvar. Ko sem brskal po knjižnici, sem našel knjigo, ki me je vsa priklenila nase. Hitro jo moram prebrati do kraja, da izvem, kaj se je zgodilo z glavnim junakom.»

«Kdo pa je napisal to knjigo?»

«Jaz. Ne moti me.»

«Kaj pa neki broдите po loncu, Marička?» pozveduje gospodinja.

«Veste, gospa,» se odreže kuharica, «mali je izgubil desni čeveljček, pa ga ne morem nikjer najti.»

Ta mrcina je vzel tvojo hčer edino za to, da bo mogel plačati svoje dolgove.»

«Zakaj pa mi nisi tega pred poroko povedal?»

«Eh, veš, tudi jaz sem bil med njegovimi upniki.»

Rezultat te dvojne analize ugotovi značaj čisto natančno.

Razume se, da je analiza tem bolj natančna, čim več take pisave je na razpolago. Važno je za grafologa, da ve, v katerem duševnem razpoloženju je bil pisec.

V prvi vrsti je za analizo potrebna naravna, prirojena, neprisiljena pisava.

Omeniti je treba tudi, da kaligrafično lepo pisana pisava za grafologa nima pomena.

Opomba uredništva:

S to številko smo se odločili, da čitatelje seznanimo z grafologijo, zato bomo s praktično grafologijo (z odgovori) v prihodnji številki nadaljevali.

Če želi kateri od čitateljev, da se razloži njegov ali značaj kake druge osebe, naj pošnje na upravo tega lista pod značko «Grafolog» najmanj 10 do 20 vrstic s tinto, prirodno, neprisiljeno pisanega rokopisa na nečrtnem papirju (brez podločka); navede naj tudi svojo starost in spol in priloži pismu 20 dinarjev za stroške. Namesto svojega imena naj navede šifro in številko, na pr.: Pomlad, Ljubljana 20, nakar dobi odgovor oziroma rešitev v prihodnji številki. Reševanje se bo vršilo zaupno in vestno.

Gustav Meyring je stanoval ob Starnberškem jezeru. Bil je odličen veslač in kot tak član, celo predsednik nekega starnberškega sportnega kluba. Ob njegovi petdesetletnici je izšla v glasilu kluba čestitka, ki se je začela z besedami:

«Malokdo izmed naših članov ve, da je naš Meyring tudi priznan pesnik...»

Slabič hrustu: «Ah, kako morate biti močil!»

Hrust: «To je res. Včasih me je kar samega sebe strah.»

Gospod Frfila čita v svojem dnevniku, da so ameriška sodišča na smrt obsodila nekoga, ki se je poročil s 40 ženami.

«Ta sodba je zelo ljudomila», sklene vrli možak.

«Kako to?» se začudi boljša polovica.

«Hudirja! Življenje mu je bilo nemogoče. Pomisli no, da ima štirideset tašč!»

Zloženska

Poletna veselica v srednjem veku.

Da, tedaj je imelo tudi najmanjše mestece svoje močno, staro obzidje, in ulice so bile tako ozke in vijugaste, da bi ne mogel avtobus po njih. Tudi železnica ni bilo, zato je nihče mislil na poletno potovanje. Zato pa se je pričel takoj za obzidjem zeleni gaj, kjer se je spomladi ob plesu in igri zabavalo staro in mlado. Pod velikimi hrasti so sedeli godci, po zvokih piščalk na meh pa so veselo rajali plesalci. Topel vetrič je pihljal skozi to zeleno, prostrano slavnostno dvorano.

Izstriži in zloži vse te dele. Izžrebanih bo deset knjig za nagrade. Rešitev prihodnjič.

Našim čitateljem!

Več naročnikov se je pritožilo, da ne dobivajo redno naše revije. Vsem tem sporočamo, da se razpošilja list natančno po naslovih, ki jih imamo od njih samih. Največkrat je krivda na pošti, kakor priča tole pismo:

«Spoštovani gospod urednik!

Najprej naj se Vam zahvalim, da ste mi poslali reklamirani dve številki «Domačega prijatelja», ki sta Vam bili vrnjeni brez moje vednosti s pripombo, da ju ne sprejemem, potem pa oprostite, da Vas vnovič nadlegujem. Tretje in četrte številke zopet nisem prejela, dasi sem pošiljala vsak dan — pri nas namreč nimamo pismonoše — svojo učenko na pošto samo zaradi «Domačega prijatelja», ki se nam je tako močno priljubila, a vselej se je vrnila brez njega. Šla sem potem tudi sama na pošto in jim tam dopovedala, da nima razen mene nihče pravice nazaj pošiljati, kar je name naslovljenega. Pri nas imamo namreč samo pomožno pošto, kjer se pa prav neredno oddajajo pošiljke, kar je pri meni tolikanj bolj čudno, ker me vsi tukaj dobro poznajo.

Ne morem si misliti drugega, kakor da to dela kak hud nasprotnik «Domačega prijatelja». Prosim Vas zatorej, da mi te dve številki zopet pošljete, in ako sta Vam bili tudi te dve zopet vrnjeni s tako pripombo kakor onidve, mi priložite ovitek, zakaj na vsak način moram izvedeti, kdo je tako nesramen in predrzen, da se upa kaj takega storiti.

Pozdravlja Vas

V Potoški vasi, dne 5. maja 1929.

P. L.

*

Uprava je poslala že dvakrat pritožnici številki 4. in 5., toda pošta je obe vrnila s pripombo «Ne sprejme». Uprava je seveda poslala reklamantki že tretjič reklamirani dve številki.

Zadnjo (peto) številko, ki smo jo poslali v redu kakor vse prejšnje naročniku L. B., Ljubljana, Poljanski nasip, je pošta vrnila z opombo «Ne sprejme.»

Ker je ta naročnik plačal naročnino za vse leto, smo mu seveda to sporočili in poslali ovitek z zgoraj omenjeno opombo na ogled. On nam je pa odgovoril, da o tem nič ne ve in da te številke sploh videl ni.

Kdor ne dobi kake številke, naj takoj povpraša na pošti, in če je ne dobi, naj sporoči upravi, da mu pošlje drug izvod.

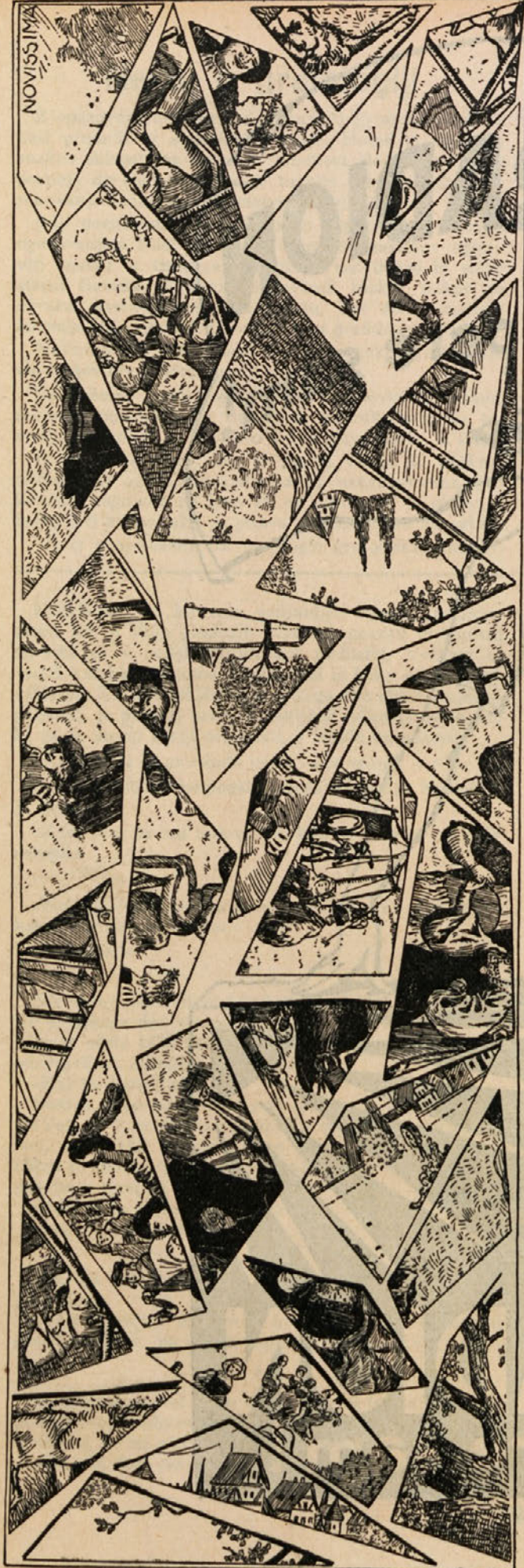
Razume se samo po sebi, da je treba upravi vedno naznaniti vsako izpremembo naslova.

UPRAVA.

*

Kakor prejšnja leta, je izšla tudi letos junijska in julijska številka skupno pod št. 6./7. in izide osma številka 1. avgusta. Kdor pojde že v juliju na oddih, temu želimo veliko solnčnih dni, zdravja in veselja.

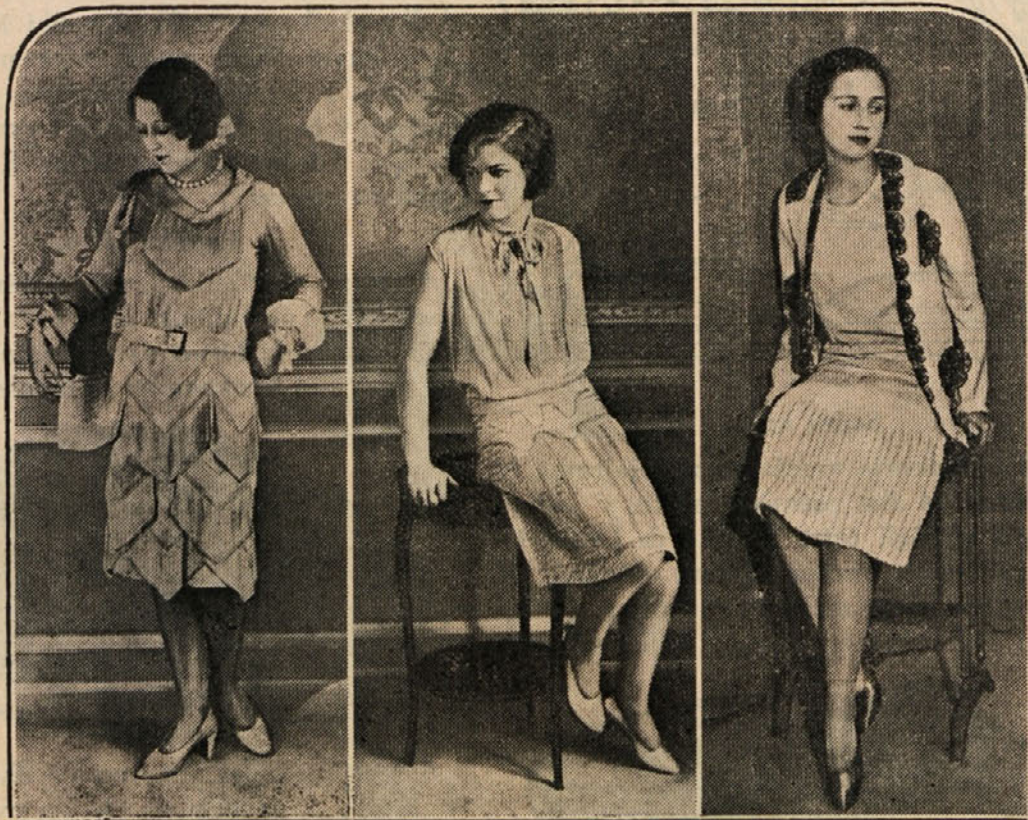
UREDNIŠTVO.

Moda

Tri modne kreacije za poletno sezono.

Od leve na desno: obleka iz svetlozelenega crepe de China, čigar končine so obrobljene s plisiranim volanom; sportna obleka iz perilne zelene svile; sportni kostum, sestavljen iz jumperja in majhne veste iz rdečega tulikasha.

Novi vzorci ovratnikov, samoveznic in nogavic.

Modne oblike telovnikov.

PRAKTIČNI NASVETI

Sadni kruh.

15 dkg sladkorja vmešamo z 2 jajcema in primešamo 14 dkg pšenične moke, v katero smo bili vmešali četrt zavitka dr. Oetkerjevega pecilnega praška. Potem dodamo še 14 dkg podolgasto zrezanih mandljev, 14 dkg drobno zrezanega citronata, 14 dkg sultanin,

14 dkg na koščke zrezanih smokv, malo nastrgane limonove lupine in polovico zavitka dr. Oetkerjevega vanilina. To zmes denemo v dobro pomazano in z moko potreseno podolgovato pekačo in jo počasi pečemo. Sadni kruh režemo šele drugi dan, lahko pa tudi še kasneje.

Punšni venčki.

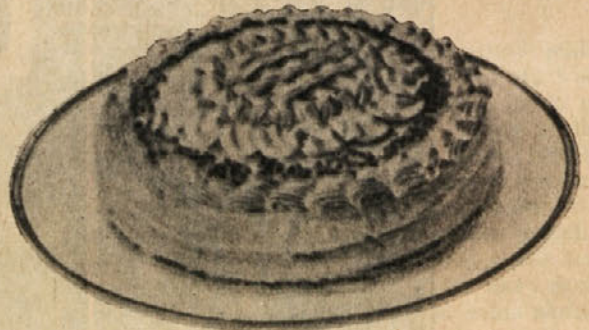
25 dkg sirovega masla, 14 dkg sladkorja, 1 jajce, 14 dkg zmletih mandljev, pol zavitka dr. Oetkerjevega vanilina, 2 veliki žlici ruma, 28 dkg moke in za nožev konico dr. Oetkerjevega pecilnega praška ugnemo v testo. Iz tega napravimo venčke, jih pomažemo z jaj-

cem in povaljamo v sladkorni sipi. Nato jih spečemo ob srednji vročini.

Venčke glaziramo s takole rumovo glazuro: 6 dkg sladkorne moke, 2 veliki žlici vode in 1—2 kavni žlički ruma vmešamo v gladko glazuro. Kdor ima rad barvano glazuro, naj raztopi v čajni žlički vode prav malo dr. Oetkerjeve rdeče jedilne želatine Regina in jo primeša glazuri.

Pariška torta.

1 zavitek dr. Oetkerjevega Bakina za kolače spečemo po navodilu, ki je na zavitku, v večjem obodu za torte. Drugi dan prerežemo torto na tri krožce in jo naponilmo s takole kremo:

V pol litra mleka zavremo 5 dkg sladkorja, vmešamo 1 zavitek dr. Oetkerjevega praška Dibona za vanilovo kremo v mrzlo mleko, vlijemo previdno to mrzlo mleko v vrelo mleko, pustimo, da nekajkrat zavre, in nato popolnoma ohladimo. Medtem mešamo 15 dkg čajnega masla z 10 dkg sladkorja in 1 zavitkom dr. Oetkerjevega vanilina tako dolgo, da se speni, potem pa pridevamo počasi, žlico za žlico, ohlajeno Dibonovo kremo.

S to kremo potem torto napolnimo in prevlečemo, po vrhu pa še lahko nabrizgamo okraske ali pa jih napravimo z vilicami. Lahko jo pa tudi potresemo s sesekljanimi orehi.

Jajči konjak.

Če si hočeš za kakšno posebno priliko pripraviti jajči konjak, ki mu ne bo treba dolgo stati, si ga lahko napraviš sam po temle imenitnem receptu: vzemi 16 rumenjakov in 400 gramov sladkorja in jih raztepavaj, dokler se ne bodo začeli peniti, kar traja nekako pol do tri četrt ure. Na to vlijaj počasi pol litra mleka in še vedno mešaj. Nazadnje prilij še pol litra alkohola (žitnega žganja ali pa ruma). — Če si pa hočeš napraviti jajči konjak, ki bi ga rad dalje časa hranil, vzemi 12 rumenjakov in 28 dkg sladkorja in prilij, medtem ko to greješ na ognjišču, eno desetinko litra araka, eno desetinko litra ruma in tri desetinke litra žitnega žganja. Vse to iztepuvaj tako dolgo, dokler se ne zgosti. Ko se shladi, prelij skozi cedilce v steklenico.

Kuhinjska posoda

je po uporabi vedno umazana. — Najbolje se umije, da bo taka kot zrcalo, ako uporabljate

SCHICHTOV OMINOL

Kako popravimo obleko, ki se je začela svetiti.

Svetla mesta na obleki odpraviš najhitreje in najbolje s paro. Pomoči platneno cunjjo v vodo, jo otisni in položi na mesto, ki se sveti, pa likaj z vročim železom, ampak samo toliko časa, dokler je kaj pare pod železom. Cunjja se ne sme posušiti. Paziti je tudi treba, da ni na tistem mestu ne gub ne robov. Kjer se temu ni mogoče ogniti, je treba držati likalo čisto nalahko, nekako s polovično težo, nad vlažno cunjjo.

Kako spravimo madeže od kakava iz obleke.

Namoči madež z glicerinom in rumenjakom in naj tako stoji nekaj časa. Potem izperi madež v mlačni vodi in polikaj blago narobe.

Kako očistimo tipke na klavirju.

Zarumenele klavirske tipke osnažimo najprej s čistim alkoholom, in sicer jih je treba obrisati večkrat zapovrstjo. Če se nam to popolnoma ne posreči, jih osnažimo še z vodikovim superoksidom. Ker zarumene tipke veliko prej, če ne more zrak do njih, je bolje, da jih z nobeno rečjo ne pokrivamo.

Kako prenovimo lakirano pohištvo.

Najprej raztopimo v špiritu malo šelaka, potem pa vzamemo mehke čopiče in namažemo lepo enakomerno vse pohištvo s to raztopino. Nato drgnemo z mehkim platnom pohištvo tako dolgo, dokler ni popolnoma suho.

Kako osnažimo usnjene jopiče.

Usnjen jopič operi najprej v vodi, ki si ji prilil malo kisa, potem ga pa dobro posuši. Ko je popolnoma suh, ga namaži z barvo za usnje. Na ta način prenoviš tudi druge usnjene reči.

Kako spravimo madeže od oljnate barve iz obleke.

Najboljše za to je terpentinov špirit. Vzemimo krpo, jo namoči v ta špirit in zdrgni madež. Lahko pa tudi izpereš pomazani del obleke kar v tej tekočini. Ko barvo na ta

način spraviš iz obleke, izperi madež, kolikor ga še ostane, s toplo vodo in z milom.

Če pa dobiš tak madež v svilo, zmešaj terpentina in etra, obojega enako količino, pomoči v to tekočino platneno krpicico in zdrgni z njo barvo s svile. Madež, kolikor se ga še pozna, pokrij s kaolinom in z belim pivnikom, pa položi nanj nekolikokrat vroče likalo. To delaj tako dolgo, dokler madež popolnoma ne izgine.

„Froté“ za kopalne plašče

priporoča tvrdka

A. & E. Skabernè
Ljubljana

Obleke iz volnenih krepov vedno najnovejše francoske kreacije

izdeluje

damski modni atelje

A. PAULIN

Kongresni trg št. 5

Ali ste že
poravnali
naročnino?

Vaši barvasti čevlji bodo kakor novi,
ako jih barvate z Brauns,

Vilbra
barvo za usnje!

Tudi aktovke, kovčegi,
usnjati stoli itd. vse
izgleda kakor novo!

Dobiva se v vseh drogerijah ter
trgovinah z barvo in usnjem!

Tovarna barv
Viljem Brauns, Celje.

ZADRUŽNA BANKA v Ljubljani

Miklošičeva cesta šte. 13

v lastnem domu — vogal Pražakove ulice in Miklošičeve ceste

sprejema hranilne vloge in jih ugodno obrestuje,
izvršuje vse denarne posle,
daje posojila,
pošilja denar v inozemstvo,
prodaja in nakupuje devize, valute, efekte;
ima zelo ugodne zveze z Ameriko.

Priporoča se za vse gospodarske transakcije.

Nova „JUGOMETALIJA“

družba z o. z.

TOVARNA:
Kolodvorska ulica št. 18.

LJUBLJANA

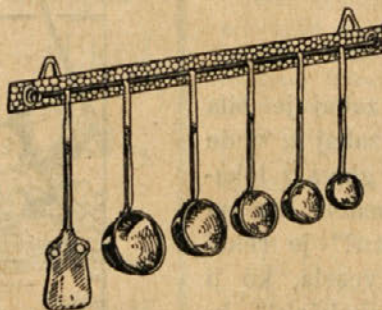
PRODAJALNA:
Miklošičeva cesta št. 13

palača Zadrुžne banke.

♦
Telefon 2729

Izdeluje vsakovrstne
pločevinaste izdelke

iz bakra, medenine
in drugih kovin.

♦
Priznано solidno
prvovrstno blago
pri zmernih cenah.

Najugodnejši nakup razne kuhinjske posode, servisov za kavo in čaj, kadilnih garnitur, svečnikov, vaz za cvetlice, kotlov za sneg, posod za premog in predpečnikov, železnih sank za otroke in odrasle, kotlov za pralnice in žganjekuho ter drugih **vsakovrstnih medenih in bakrenih predmetov lastnega izdelka.**

Oglejte si stalno izložbo lastnih izdelkov v prodajalni.

Mali bralci!

Kdor si želi zanimivih povestic, naj kar hitro naroči lepo knjigo, ki stane samo Din 13.—, ki opisuje doživljaje

PRINCESKE ZVEZDANE.

120 mičnih risb.

◆
67. risba:

Žabja krvnika sta vlekla čarovnico na morišče, toda njen sinko je stekel k Cvetki in zaprosil, prelivaje bridke solze: „Oh, daj, da ostane moja mamica živa. Tako rad jo imam! Priden bom, nikomur ne bom več nagajal.“

Ali pa knjigo o doživljajih

KRALJA DEBELUHA IN SINKA DEBELINKA,

ki sta doživela res strahotne reči, a so se vse srečno iztekle. Tudi ta lepa knjiga stane samo Din 13.—.

◆
82. risba:

In zdaj sta videla, zakaj je bila štoklja v takih strahih, zakaj iz vode se je prikazala ostudna glava z lokavimi, prežečimi očmi; sedela sta na krokodilu! — „Dober dan!“ je rekel krokodil. „Ali bo žena vesela, ko ji prinesem tak slasten priboljšek!“ In brzo je odplaval dalje. Joj, joj, kako sta trepetala malčka!

Knjige se naročajo in dobivajo

v oglasnem oddelku „JUTRA“, Ljubljana,

Prešernova ulica šte. 4.

Prešernova ulica šte. 4.

Samo zdrava in dobra kri premaga kal bolezn. S 6- do 12tedenskim uživanjem „PLANINKA“ zdravilnim čajem, kateri je sestavljen iz samih najboljših planinskih zdravilnih zelišč, čistimo in okrepimo kri ter jo tako napravimo odporno.

Zahtevajte v lekarnah samo pravi „PLANINKA“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po 20 Din z napisom proizvajalca:

Lekarna MR. L. BAHOVEC, Ljubljana

Kako pridem k filmu? je naslov lične, ilustrirane brošure, ki v poljudnem tonu razpravlja o gornjem vprašanju. Brošura se naroča v Matični knjigarni in stane Din 6.—.

Hans Thoma je še pred vojno daroval več slik nekemu svojemu prijatelju. Ko je bil nekoč ta prijatelj suh, je prišel s slikami k Thomi:

«Prosim te, daj, podpiši se na te slike. Prodal bi jih rad, pa mislim, da bi jih s tvojim podpisom lahko dražje prodal.»

Hans Thoma se je razjezil. Niti malo ga ni bila volja podpisovati se na slike. Prvič, daril človek ne sme pro-

Pisalni stroj za vsakogar!
Zahtevajte prospekt s sliko!

The Rex Co.,
Ljubljana

Telefon št. 2268

Gradišče št. 10

Razstavljen na velesojmu v paviljonu H
št. 460-462

ZAKAJ
SE

FILMI V ZVITKIH
IN SKLADIH SPLOŠNO
ZAHTEVAJO?

NE SAMO
RADI EDINSTVENE VISOKE
BARVNE OBČUTLJIVOSTI
TEMVEČ TUDI RADI
VISOKE SVETLOČUTNOSTI!

dajati, če pa jih že prodaja, nikomur niti na misel ne pride, da bi mu darovalec še pomagal.

Prijatelj je ves togoten planil k vratom, jih sunkoma odprl, se med podboji še enkrat okrenil in hotel nekaj zakričati. Še preden pa je utegnil reči, kar je hotel, mu zabrusi Thoma (ki ga je natančno opazoval) v obraz:

«... t i mene tudi!»

Neki nemški slikar, ki je bil med pariškimi bohemi zelo znan, ni plačeval svoji gospodinjki stanovanja redno in točno, kakor bi bilo treba. Nekega dne ga je pognala na cesto. Slikar je šel s svojim prijateljem, pesnikom E., iskat stanovanja. Končno sta našla sobo, ki je slikarju sicer ugajala, le da je zahtevala nova gospodinja 60 frankov, slikar pa je bil voljan plačevati kvečemu 45 frankov. Pogajali so se z vso vnemo in po dolgem trudu so se zedinili za 50 frankov.

Na cesti je vprašal pesnik slikarja:

«Jaz bi le rad vedel, čemu si se toliko gnal, da zbiješ tistih 60 frankov na 50? Saj bi tistih 60 frankov prav tako ne plačeval, kakor ne boš plačeval teh 50 frankov!»

Dobrodušni slikar je odgovoril:

«Veš, pri teh 50 frankih reva vsaj ne bo toliko izgubila.»

Splošno kreditno društvo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 13,

sprejema hranilne vloge in jih dobro obrestuje.

Daje posojila pod ugodnimi pogoji.

Vi mečete

**denar
skozi
okno**

ako pred nakupom blaga za moške ali ženske obleke ne pregledate vzorce iz veletrgovine **STERMECKI** in se pr-pričate, da je izbira velikanska, kvaliteta najboljša in cene mnogo nižje kakor povsod drugod. Pišite še danes na veletrgovino

R. STERMECKI, Celje št. 83, Slov.

po vzorce od sukna, kamgarna in ševjota za moške obleke, modernih kasha, koverkot in volne za damske plašče, svile, etamina, delena, popelina in cefira za damske obleke, platna, šifona in razne druge manufakture, kateri se pošljejo vsakemu poštne pošto na ogled. Ilustrovani cenik z več tisoč slikami se pošlje na zahtevo vsakemu zastonj.

**Pazite
na
naslov!**

„GRAMOFON“

Centrala za splošno gramofonijo
A. RASBERGER, LJUBLJANA

(v palači Pokojninskega zavoda)

Miklošičeva cesta šte. 34

(v neposredni bližini glavnega kolodvora)

priporoča svojo bogato zalogo samo prvovrstnih gramofonov in električno posnetih gramofonskih plošč.

Specialna trgovina.

Samo preizkušeno, kvalitetno blago. — Kataloge aparatov in sezname plošč pošiljamo interesentom zastonj.

Lastna delavnica za mehaniko in popravilo vseh vrst gramofonov in drugih aparatov.

**SALDA-KONTE
ŠTRACE — JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE — MAPE
KNJIŽICE ZA ODJEMALCE
RISALNE BLOKE
ITD.**

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

**KNJIGOVEZNICA
K. T. D.**

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6
(II. NADSTROPJE)

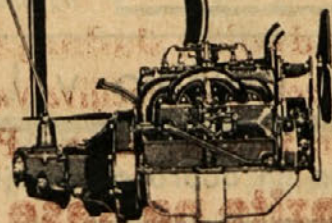
PERILO

je danes eden glavnih delov damske garderobe, radi tega je treba pred nakupom dobro premisliti, kje in kako se kupi. Najbolje storite, ako pišete še danes dopisnico na tvrdko Stermecki in zahtevate ilustrovani cenik, v katerem najdete res fino in moderno damsko perilo po sledečih zelo nizkih cenah: srajce iz platna 25 Din, šifona 40, batista 65, hlačice iz platna 36 Din, šifona 50, batista 65, kombineže iz barvastega in belega batista 70, zelo fine 110 Din. Ogromna je tudi izbira nogavic, rokavc, žepnih robcev in raznih drugih modnih predmetov. Cenik s slikami čez več tisoč predmetov se pošlje zastonj.

Industrija perila in veletrgovina

R. STERMECKI, Celje št. 83, Slov.

FORD

**American
Motors Ltd.
LJUBLJANA**

Dunajska cesta 9

Telefon 24-77 Telegrami: Amot